

TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

” YKSILÖLLINEN JA YHDESTÄ PAIKASTA SAATU TUKI ON TÄRKEÄÄ”

Yhteistyökumppaneiden kokemuksia Vastuullisesti
vapauteen -projektista

Jonna Laurén

Opinnäytetyö
Toukokuu 2018
Sosiaalialan koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma

LAURÉN, JONNA:

”Yksilöllinen ja yhdestä paikasta saatu tuki on tärkeää”

Yhteistyökumppaneiden kokemuksia Vastuullisesti vapauteen -projektista

Opinnäytetyö 54 sivua, joista liitteitä 6 sivua
Toukokuu 2018

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää Vastuullisesti vapauteen -projektin yhteistyökumppaneiden kokemuksia projektista, sen hyödyistä ja tarpeellisuudesta. Vastuullisesti vapauteen -projekti on käynnistynyt vuonna 2016, ja sen tavoitteena on auttaa Turkuun vapautuvia alle 30-vuotiaita miesvankeja vapautumisprosessissa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa projektille tietoa, kokemuksia ja kehitysehdotuksia projektin toiminnasta. Tavoitteena oli lisäksi tuoda projektia ja sen tarpeellisuutta näkyväksi, osana vapautuvien vankien palvelukenttää Turussa. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, ja se toteutettiin sähköisenä kyselylomakkeena, johon vastasi kahdeksan yhteistyökumppania.

Yhteistyökumppaneista jokainen kertoi projektin olevan tarpeellinen. Projektin kaltaista työtä tekeville tahoille ja hankkeille on siis tarvetta. Vapautuvien vankien tuen tarpeet todettiin tutkimuksessa laajoiksi ja eri elämän osa-alueille ulottuviksi. Asiakkaiden ajateltiin hyötynneen projektista etenkin sen matalan kynnyksen ja helpon tavoitettavuuden ansiosta. Yhteistyökumppaneiden mukaan kaikki halukkaat olivat päässeet mukaan projektin toimintaan. Projektissa ilmeni myös kehittämisen varaa. Kehitettävää yhteistyökumppaneiden mukaan olisi eniten projektin laajentamisessa, jota yhteistyökumppanit toivoivat. Projektin tavoitteiden arvioiminen osoittautui yhteistyökumppaneille haastavaksi. Parhaiten projekti oli yhteistyökumppaneiden mielestä onnistunut tavoitteessaan arvioida kokonaisvaltaisesti vangen keskeisimmät tuen tarpeet. Kaiken kaikkiaan yhteistyökumppaneiden kokemukset projektista olivat hyviä, erittäin hyviä ja neutraaleja.

Opinnäytetyön myötä tuli esille, miten paljon tukea vapautuvat vangit tarvitsevat iästään tai paikkakunnastaan riippumatta. Tahojen välinen yhteistyö on tärkeää, ja sitä tulee jatkuvasti kehittää. Yhteistyön tulee olla sujuvaa, jotta vapautuvat vangit saavat mahdollisuuden kaikkeen tarjolla olevaan apuun. Vapautuville vangeille suunnattuja palveluita tulisi tutkimuksessa esille nousseiden asioiden mukaisesti kehittää selkeämmiksi ja niihin yhteydenottamisen kynnystä madaltaa.

Asiasanat: vangit, vankilasta vapautuminen, yhteiskuntaan integroituminen, vankila

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

LAURÉN, JONNA:

“It’s Important to Get Individual Support from One Place”

Cooperation Partners’ Experiences of the Project Vastuullisesti vapauteen.

Bachelor's thesis 54 pages, appendices 6 pages

May 2018

The objective of this study was to produce information, experiences and developing proposals to the project. The objective was also to make the project and its usefulness more visible, as part of the services of releasing prisoners in Turku. The study was qualitative and the data were gathered through an online questionnaire. The questionnaire was answered by eight cooperation partners. The data were analysed through content analysis.

The results showed that the project is necessary. According to the cooperation partners, the project should be wider. All in all, the experiences of the cooperation partners were good, very good and neutral.

The study showed that releasing prisoners need very much support regardless of their age or place. According to the study, the services for releasing prisoners should be clearer and easier to get in touch with them.

Key words: prisoners, releasing from prison, integration into society, prison

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT.....	7
	2.1. Varsinais-Suomen Sininauha ry.....	7
	2.2. Vastuullisesti vapauteen -projekti.....	7
	2.3. Vastuullisesti vapauteen -projektin toiminnan tavoitteet.....	8
	2.4. Vankilasta vapautuvan henkilön palvelujärjestelmä Turussa.....	9
3	OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIIITEKEHYS.....	11
	3.1. Rikosseuraamuslaitos.....	11
	3.2. Vankilasta vapautuminen.....	12
	3.3. Yhteiskuntaan integroituminen.....	15
	3.4. Aiemmat tutkimukset.....	17
4	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	18
	4.1. Tarkoitus ja tavoite	18
	4.2. Tutkimuskysymykset	18
	4.3. Tutkimusmenetelmät	19
5	TULOSTEN ESITTELY	22
	5.1. Taustatiedot.....	22
	5.2. Vapautuvien vankien palvelut Turussa.....	23
	5.3. Yhteistyökumppanin kokemuksia projektista.....	26
	5.4. Projekti ja tavoitteet	30
	5.5. Projektin kehittäminen.....	35
6	JOHTOPÄÄTÖKSET	37
	6.1. Tavoitteisiin pääsemisen arvioinnin hankaluus	37
	6.2. Yhteiskuntaan integroitumisen moninaiset haasteet.....	38
	6.3. Tiedonkulku ja sen merkitys	40
	6.4. Tarve laajemmalle projektille	41
7	POHDINTA.....	43
	7.1. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	43
	7.2. Opinnäytetyöprosessi.....	44
	7.3. Pohdintaa ja aiheita jatkotutkimukselle	46
	LÄHTEET	47
	LIITTEET	51
	Liite 1. Saatekirje	51
	Liite 2. Kyselylomake	52

1 JOHDANTO

Nykyisen vankeinhoidon tehtävänä voidaan nähdä vankien elämänhallinnan lisääminen. Tehtävän taustalla on näkemys vankien puutteellisesta kyvystä elämänhallintaan. On kuitenkin kyseenalaista, mitä elämänhallinta käsitteellä tarkoitetaan. (Taruvuori 2010, 61.) Vankeuslain (2005/767) mukaan vankilan järjestämällä tai hyväksymällä toiminnalla pyritään edistämään vangin sijoittumista yhteiskuntaan muun muassa vahvistamalla vangin keinoja rikoksettomaan elämäntapaan.

Vankien elämänhallinnan tukemisessa auttaa Turussa Vastuullisesti vapauteen -projekti, joka on suunnattu Turkuun vapautuville alle 30-vuotiaille miesvangeille. Tämä opinnäytetyö tutkii projektin yhteistyökumppaneiden kokemuksia ja näkemyksiä Vastuullisesti vapauteen -projektista. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää projektin yhteistyökumppanien, Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden kokemuksia projektista, sen toimivuudesta ja tarpeellisuudesta. Yhteistyökumppaneiden näkökulma on projektin kannalta tärkeä, sillä heillä on ammatillista näkemystä projektin kohderyhmään ja heidän tarpeisiinsa. Opinnäytetyöni tavoitteena on tuottaa projektille tietoa, kokemuksia ja kehitysehdotuksia projektin toiminnasta. Tavoitteena on lisäksi tuoda projektia ja sen tarpeellisuutta näkyväksi, osana vapautuvien vankien palvelukenttää. Toivon saavani selville, onko nykyinen palvelujärjestelmä toimiva ja mitä puutteita siinä mahdollisesti ilmenee. Projekti on käynnistynyt vuonna 2016, eikä siitä ole tehty vastaavanlaisia tutkimuksia.

Opinnäytetyöni toisessa luvussa esittelen opinnäytetyöni lähtökohtia avaten käsitteet: Varsinais-Suomen Sininauha ry, Vastuullisesti vapauteen -projekti, Vastuullisesti vapauteen -projektin toiminnan tavoitteet ja vankilasta vapautuvan henkilön palvelujärjestelmä Turussa. Kolmannessa luvussa määrittelen opinnäytetyöni teoreettisen viitekehyksen ja avaen käsitteet: Rikosseuraamuslaitos, vankilasta vapautuminen ja yhteiskuntaan integroituminen. Kerron lisäksi aikaisemmin aiheesta tehdyistä tutkimuksista. Neljännessä luvussa esittelen opinnäytetyöni toteutuksen, tutkimuskysymykset ja käyn läpi käyttämiäni tutkimusmenetelmiä. Luku viisi koostuu saamieni tulosten esittelystä, kyselylomakkeessa olleiden alaotsikoiden mukaisesti. Tämän jälkeen kuudennessa luvussa käsittelen tuloksia ja niistä esille nousseita asioita ja tulkitson saatuja tuloksia tutkimuskysymyksiini pohjautuen. Viimeisessä luvussa pohdin

opinnäytetyöni eettisyyttä ja luotettavuutta, opinnäytetyöprosessiani ja esittelen aiheita jatkotutkimuksille.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT

2.1. Varsinais-Suomen Sininauha ry

”Varsinais-Suomen Sininauha ry on itsenäinen, kristillisen ihmiskäsityksen pohjalta toimiva järjestö, jonka tehtävänä on tukea Turun seudun asukkaita” (Varsinais-Suomen Sininauha ry n.d.). Järjestön toiminta on kohdennettu henkilöille, jotka kärsivät mielenterveys-/päihdeongelmista, joilla on pitkäaikaistyöttömyyttä, jotka kaipaavat apua erilaisissa elämäntilanteissa, jotka ovat vapautumassa vankilasta, jotka kaipaavat tukea perheinä tai nuorina yksilöinä, sekä näiden ryhmien kanssa toimiville verkostoille ja läheisille. Järjestö tavoittelee toiminnallaan uudenlaisten toimintamallien luomista Turun seudulle, joiden avulla voitaisiin ratkaista vaikeita sosiaali- ja terveysongelmia. Varsinais-Suomen Sininauha ry on Sininauhaliiton jäsenyhdistys ja sen kotipaikka on Turku. Toimialueena on koko Varsinais-Suomi. (Varsinais-Suomen Sininauha ry n.d.)

Sininauhaliitto on Varsinais-Suomen Sininauha ry:n ja muiden jäsenyhteisöjen keskusliitto. Sininauhaliittoon kuuluu runsaat sata jäsenyhteisöä. Sininauhaliitto auttaa vaikeaan tilanteeseen joutuneita ihmisiä. Liiton perustehtävänä on puolustaa niiden henkilöiden ihmisarvoa, jotka ovat heikoimmassa asemassa. Strategiana on antaa apua kristilliseltä pohjalta. Sininauhaliitto kehittää konkreettisia välineitä joilla tehdä työtä ja toimia. Tätä kehittämistyötä tehdään yhdessä yhteistyökumppanien ja jäsenyhteisöjen kanssa ja Sininauhaliitto korostaa verkostoitumisen ja yhteistyön tärkeyttä. (Sininauhaliitto n.d.)

2.2. Vastuullisesti vapauteen -projekti

Vastuullisesti vapauteen on Varsinais-Suomen Sininauha ry:n alaisuudessa toimiva kolmivuotinen projekti, joka käynnistyi vuonna 2016 STEA:n rahoituksella (Rannikko, Lampainen & Kohonen 2017, 2). Projekti on suunnattu alle 30-vuotiaille Turkuun vankilasta vapautuville ja vankeusrangaistustaan suorittaville mieshenkilöille (Varsinais-Suomen Sininauha ry 2016).

Projekti pyrkii tukemaan asiakkaitaan heidän tilanteensa mukaan, esimerkiksi asioiden hoitamisessa ja vapauden valmistelussa. Asiakkaan tuen tarve tulee arvioida kokonaisvaltaisesti ja tuen tulee ulottua elämän eri osa-alueille. Asunnon saamisessa ja elämänhallinnassa tukemisen lisäksi projekti tarjoaa tukea päihteettömyyteen ja harrastustoimintaan pyrkiville. (Varsinais-Suomen Sininauha ry 2016.) Asiakasta tuetaan ja hänen kanssaan tehdään yhdessä, mutta ei hänen puolestaan. Hänen osallisuuttaan ja yhteiskuntaan integroitumistaan vahvistetaan. Käytännössä asiakasta osallistetaan muun muassa päihderiippuvuutta arvioimalla, ohjaamalla vapaa-ajan toimintoihin, opiskeluun ja työhön, tukemalla kotona ja huolehtimalla asiakkaan oikeusturvan toteutumisesta. (Rannikko ym. 2017, 4—6.)

Projektilla pyritään katkaisemaan vapautuvan vangin rikoskierre. Tarkoituksena on vakinaistaa kyseisen asiakasryhmän palveluja Turussa. Asiakkaaksi voi hakeutua jo ennen vankeusrangaistuksen alkamista, jolloin tuki saadaan aloitettua varhaisessa vaiheessa ja tapaamisia voidaan pitää rangaistuksen aikana vankilassa. Vankeusrangaistuksen suorittanut henkilö voi itse ottaa yhteyttä projektin henkilökuntaan halutessaan asiakkaaksi tai yhteydenotto voi tulla Rikosseuraamuslaitoksen työntekijältä. Vankilasta vapautumisen jälkeen henkilöä tuetaan kokonaisvaltaisesti. Tukea on saatavilla myös valvotun koevapauden ajalle. (Varsinais-Suomen Sininauha ry 2016.) Vastuullinen vapaus on projektin tavoite ja sillä tarkoitetaan vapautuvan henkilön tukemista rikoksettoman ja päihteettömän elämäntavan saavuttamiseksi (Rannikko ym. 2017, 3).

Projektia tukee Sosiaali- ja terveysministeriö, Veikkauksen tuotoilla. Projekti toimii yhteistyössä TVT Asunnot Oy:n, Turun kaupungin, Rikosseuraamuslaitoksen ja muiden Varsinais-Suomen Sininauha ry:n toimijoiden kanssa. Lisäksi yhteistyötä voidaan tehdä tilanteen mukaan myös muiden organisaatioiden kanssa. Projektin toimitilat sijaitsevat Turussa. (Varsinais-Suomen Sininauha ry 2016.)

2.3. Vastuullisesti vapauteen -projektin toiminnan tavoitteet

1. Vapautuvien vankien palveluiden kehittäminen ja toimintamallin juurruttaminen Turkuun kuntien, järjestöjen ja rikosseuraamuslaitoksen tiiviillä yhteistyöllä. Palvelut kehitetään selkeiksi prosesseiksi pirstaleisten toimintojen sijaan.

2. Vankien kanssa työskentelevien tahojen yhteistyö kehittyy, monipuolistuu ja muuttuu tehokkaammaksi ja tuloksellisemmaksi. Yhteistyötä kehitetään kaiken aikaa verkostoitumalla aktiivisesti ja tarjoamalla toimintamallia eri tahoille.
3. Asiakasprosesseja vahvistetaan, asiakastyötä kehitetään. Prosesseissa pyritään pitämään asiakkaan kokonaistilanteen hallinta keskitettynä, mikä vähentää asiakkaan "pompottelua" palvelujärjestelmässä ja lisää sekä asiakkaan että eri viranomaistahojen selkeää vastuunjakoa.
4. Vapautuvat vangit saavat kokonaisvaltaista tukea, joka tuodaan heidän arkeensa ja elinympäristöihinsä henkilökohtaisesti räätälöitynä. Arjessa pärjäämistä ja erityisesti päihteettömyyttä monipuolisesti tukemalla uusintarikollisuus vähenee. Tuen antaminen aloitetaan hyvissä ajoin ennen vapautumista.
5. Vankien vapautuminen "tyhjän päälle" vähenee. Tämä vähentää suuresti inhimillistä hätää, rikosten uusimisriskiä ja päihteiden käyttöä. Samalla yhteiskunnalle koituu merkittäviä säästöjä, kun uusia ehdottomia vankeusrangaistuksia saadaan vähennettyä ja estettyä.
6. Asiakkaiden sosiaalisia taitoja ja arjen mielekkyyttä vahvistetaan yhdessä tekemisellä.
7. Vapautuvien vankien mahdollisuuden päästä koulutukseen ja työelämään lisääntyvät.
8. Asiakkaiden kokemus elämän merkityksellisyydestä ja elämänhallinnasta vahvistuu ja asiakkaat oppivat ottamaan vastuuta omasta elämästään vähitellen tuen avulla. Asiakkaat oppivat uusia asioita itsestään ja ympäröivästä maailmasta kun heille tarjotaan mahdollisuus uudenlaiseen elämään. (Kohonen 2018.)

2.4. Vankilasta vapautuvan henkilön palvelujärjestelmä Turussa

Vankilassa toteutetaan vapautumassa olevalle vangilla palvelutarpeen arviointi, jonka avulla selvitetään henkilön sosiaalinen tilanne kokonaisuudessaan. Palvelutarpeen arvioinnin lisäksi tehdään vapautuvan henkilön selviytymisedellytysten arviointi. Vapautuvan vangin kotikunnan viranomaisten kanssa tehdään yhteistyötä, jotta vapautuvalle saataisiin järjestettyä tarvittavat palvelut kattavasti. Tämä yhteistyö tehdään vangin suostumuksella. (Rikosseuraamuslaitos 2013.)

Suurin osa vangeista kärsii ongelmista eniten työ- ja toimintakyvyssään, sekä suhteessa päihteisiin. Näiden lisäksi, vankilatuomion aikana ongelmat yleensä kasaantuvat ja liittyvät esimerkiksi asumisoloihin ja sosiaaliseen verkostoon. Vapautuvan henkilön viranomaiskontaktit ja lähipiiri tulisikin selvittää kokonaisvaltaisesti jo vankilassa.

Palveluajauksella vapautuva henkilö voidaan parhaillaan ohjata juuri niiden palveluiden piiriin, joita hän tarvitsee. Asunnottomuus on yleistä vapautuvien henkilöiden keskuudessa ja Vankien jälkihuoltotyöryhmän (2006) raportin mukaan asuminen pitäisi usein aloittaa kunnan tukiasumisesta ja sieltä siirtyä myöhemmin normaaliin itsenäiseen asumiseen. Päihderiippuvuudesta kärsiville taas tulisi tarjota mahdollisuutta jatkaa kuntoutumistaan vapauduttuaan, esimerkiksi vertaisryhmissä käymällä. Työllistymisen estyessä ja sosiaalisten suhteiden puuttuessa, olisi vapautuva henkilö tärkeää ohjata palveluiden piiriin, joista hän voisi saada sisältöä elämäänsä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi päiväkeskukset ja erilaiset harrastukset. (Vankien jälkihuoltoryhmän raportti 2006, 21—22.)

Vapautuvien vankien palveluketju vaikuttaa painottuneen erilaisiin projekteihin. Joensuussa Behmo-projektilla pyrittiin kehittämään muun muassa vapautuvien vankien palvelunohjausta (Innokylä 2013). Lisäksi oikeusministeriön toimikunnasta alkunsa saanut YRE-hanke pyrki tehostamaan yhteistyötä toimijoiden välillä ja vaikuttamaan näin seuraamusjärjestelmän piirissä levien henkilöiden elämänhallintaan parantavasti. YRE-hanke on toiminut vuosina 2001-2005 muun muassa Helsingissä, Turussa ja Tampereella. (Kriminaalihuollon tukisäätiö 2011.) Näiden hankkeiden lisäksi on lukemattomia muitakin hankkeita, joilla on pyritty edistämään vapautuvien vankien tilannetta tai palveluketjua, tällä hetkellä Turussa tätä työtä tekee Vastuullisesti Vapauteen -hanke.

3 OPINNÄYTETYÖN TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1. Rikosseuraamuslaitos

Vuonna 2001 vankeinhoito-osaston tilalle perustettiin Rikosseuraamusvirasto. Samaan aikaan Kriminaalihuoltoyhdistys lopetettiin ja yhdyskuntaseuraamuksista alkoi vastata uusi Kriminaalihuoltolaitos. Rikosseuraamusvirasto toimi Markku Salmisen johdolla ohjaten Vankeinhoitolaitoksen ja Kriminaalihuoltolaitoksen toimintaa vuoteen 2005 saakka. Tämän jälkeen johtajaksi asettui Esa Vesterbacka ja vuonna 2010 Vankeinhoitolaitoksesta ja Kriminaalihuoltolaitoksesta tuli Rikosseuraamuslaitos. (Rikosseuraamuslaitos 2017b.)

Rikosseuraamuslaitos toimii oikeusministeriön alaisena Suomessa. Rikosseuraamuslaitoksen tavoitteena on rangaistusten ja seuraamusten täytäntöönpano, lisäten tuomitun välineitä rikoksettomaan elämään. Lisäksi tavoitteena on parantaa tuomitun elämänhallintaa ja yhteiskuntaan sijoittumistaan. (Laki Rikosseuraamuslaitoksesta 2009.) Oikeusrekisterikeskus vastaa sakon ja rikesakon täytäntöönpanosta ja Rikosseuraamuslaitos vankeusrangaistuksen ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanosta (Oikeusministeriö n.d.). Tehtäviensä toteutumiseksi Rikosseuraamuslaitoksen henkilöstö huolehtii vankeusrangaistusten ja yhdyskuntaseuraamusten täytäntöönpanon tapahtuvan lainmukaisesti ja turvallisesti (Rikosseuraamuslaitos 2017d). Rikosseuraamuslaitos ylläpitää yhtä valtion ydintehtävistä ja laitoksen asiakkaat eivät ole yhteiskunnassa suositussa asemassa (Haavisto 2015, 2).

Rikosseuraamuslaitoksessa toimii keskushallintoyksikkö ja koulutuskeskus. Lisäksi on mahdollista perustaa muita yksiköitä yhteisiä tehtäviä varten. (Laki Rikosseuraamuslaitoksesta 2009.) Rikosseuraamuslaitoksen organisaatiossa Suomi on jaettu kolmeksi rikosseuraamusalueeksi. Kullakin alueella on aluehallinto, johon kuuluu aluekeskus ja arviointikeskus. (Rikosseuraamuslaitos 2017c.) Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa johtaa pääjohtaja ja rikosseuraamusalueen toimintaa aluejohtaja (Laki Rikosseuraamuslaitoksesta 2009).

Vuoden 2016 aikana Rikosseuraamuslaitoksen ylläpitämään tuomioirekisteriin tuli yli 129000 tuomiota (Rikosseuraamuslaitos 2017e). Rikosseuraamuslaitoksessa työt tehdään niin, että ne voidaan yleisesti hyväksyä ja uskottavuus säilyy. Tällä on vaikutusta rikosseuraamuslaitoksen toiminnan jatkumiseen. Tärkeää on lisäksi säilyttää luottamus sidosryhmiin ja säilytettävä asema yhteiskunnan turvallisuutta ylläpitävänä organisaatioina. (Haavisto 2015, 44—45.)

Rikosseuraamuslaitoksen toiminta perustuu suomalaisen yhteiskunnan tärkeisiin arvoihin. Työn taustalla on ajatus ihmisestä muuttuvana ja kasvavana yksilönä. Rikosseuraamuslaitoksen toteuttaessa seuraamusten täytäntöönpanojärjestelmää, se huolehtii omalta osaltaan yhteiskunnan turvallisuudesta. Järjestelmällä voidaan vähentää uusintarikollisuutta ja ehkäistä syrjäytymiskierrettä. (Rikosseuraamuslaitos 2017a.) Rikosseuraamuslaitoksella on paljon erilaisia toimintoja ja toimintaohjelmia tuomituille vangeille. Niistä esimerkkinä 2015 vuoden alusta toiminut Exit-projekti. Exit-projektilla autetaan rikollisjärjestöihin kuuluvia vankeja irtautumaan toiminnasta. Rikollisjärjestöön kuulumisen lisää rikosten uusimisen riskiä moninkertaisesti. Lisäksi järjestäytynyt rikollisuus tuottaa yhteiskunnalle suuria kustannuksia. Exit-projektissa toimii Rikosseuraamuslaitoksen lisäksi keskusrikospoliisi ja kansalaisjärjestöjä. (Rikosseuraamuslaitos 2017f.)

Anniina Haavisto (2015) on pro gradu -tutkielmassaan tutkinut Rikosseuraamuslaitoksen mainetta ja käsityksiä siitä. Hän tuo työssään esille, että Rikosseuraamuslaitos tuodaan usein julkisuudessa esille negatiivisiin asioihin liittyen. Julkisuudessa tuodaan harvoin esille Rikosseuraamuslaitoksen toimintaa tai siihen liittyviä positiivisia asioita. Haavisto on saanut tutkimuksessaan selville, miten tärkeää tällaisten asioiden esille tuleminen olisi Rikosseuraamuslaitoksen maineelle. Negatiivisten asioiden suuri esiintyvyys voi hänen mukaansa antaa laitoksesta yksipuolisen ja epäselvän kuvan, joka voi johtaa epätietoisuuteen toiminnan perusajuksesta. Tutkimuksessaan hän tuokin esille Rikosseuraamuslaitoksen hyviä tuloksia rikollisuuden ja rikosten uusimisen vähentämisessä. (Haavisto 2015, 52—53.)

3.2. Vankilasta vapautuminen

Tuomioistuimen määräämä vankeusrangaistus pannaan täytäntöön vankeinhoitolaitoksen, vankilan tai vankeinhoidon virkamiesten toimesta. Vankeuden on Suomessa määritelty olevan kovin keino puuttua yksilön koskemattomuuteen ja asemaan. (Neiramo 2002, 34.) Vankeusrangaistuksen täytäntöönpanon tavoitteita ovat yhteiskunnallisen turvallisuuden ylläpito, ja siitä huolehtiminen, ja vangin selviytymisen tukeminen vankeusrangaistuksesta mahdollisesti aiheutuvilta haitoilta. Useimmiten vanki määrätään suorittamaan rangaistustaan oman kuntansa läänin alueen suljettuun rangaistuslaitokseen. Laitoksen sisällä vangin sijoittaminen osastolle vaatii vangin tilanteen kokonaisvaltaista tarkastelua. (Myhrberg 2002, 55—58.)

Vankilalla rangaistusmuotona ajatellaan olevan yleisestävä vaikutus rikoksiin, esimerkin voimalla. Henkilön joutuessa rangaistukseksi vankilaan, se toimii muille ehkäisevänä esimerkkinä rikosten tekemiseen. Pohjoismaisessa ajattelutavassa painotetaan yleisestävää vaikutusta, joka luo yleistä moraalialtiutta tietyistä teoista. Vankilan tehtävänä on lisäksi suojata kansalaisia rikoksentekijöiltä, eli eristää rikoksentekijät vankilaan ja tehdä heidät näin vaarattomaksi muille. Vankilan merkitystä voidaan ajatella myös tekojen hyvittämisenä. Tämän ajatusmallin mukaan vankila ei pyri pitkäaikaisiin vaikutuksiin. Nykyaikaisen vankilan tavoitteena on kuitenkin nimenomaan rikoksentekijöihin vaikuttaminen. (Laine 2002, 123—124.)

Vankeusrangaistus voi olla määräaikainen tai elinkautinen. Määräaikainen vankeusrangaistus on kestoltaan vähintään 14 päivää ja enimmillään 12 vuotta. Kun taas määrätään yhteistä vankeusrangaistusta, eli tuomitaan kahdesta tai useammasta rikoksesta, aika voi olla enimmillään 15 vuotta. Kun rangaistuksia pannaan täytäntöön, ei niiden yhteenlaskettu aika saa ylittää 20 vuotta. Elinkautinen vankeusrangaistus voidaan tuomita ainoastaan harvoista rikoksista. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Enintään kaksi vuotta kestävä vankeusrangaistus on mahdollista määrätä ehdolliseksi vankeudeksi. Tällöin sen lisäksi voidaan tuomita sakkoa tai rangaistuksen pituudesta riippuen, yhdyskuntapalvelua. Alle 21-vuotiaana rikokseen syyllistynyt henkilö on mahdollista tuomita ehdollisen vankeuden lisäksi valvontaan. (Rikosseuraamuslaitos 2015.)

Kun henkilö tuomitaan vankilaan, määräytyy hänen vankilassaoloaikansa muun muassa edeltävien kolmen vuoden, sekä hänen ikänsä perusteella. Vanki, joka ei ole edellisinä

kolmena vuotena suorittanut vankeusrangaistusta, voi päästä ehdonalaisesti vapauteen, kun hän on suorittanut rangaistuksestaan puolet. Tällainen alle 21-vuotias vanki taas voi päästä ehdonalaisesti vapauteen suoritettuaan yhden kolmasosan rangaistuksestaan. Muissa tapauksissa ehdonalaisesti vapauteen pääseminen on mahdollista, kun kaksi kolmasosaa rangaistuksesta on suoritettu tai alle 21-vuotiaana rikoksen tehneellä puolet rangaistuksen ajasta. Ehdonalaiseen vapauteen on kuitenkin mahdollista päästä aikaisintaan 14 päivää rangaistusta suoritettuaan. Henkilön, joka on tuomittu sakon muuntorangaistukseen, on suoritettava rangaistuksensa kokonaan. Elinkautisvankien on mahdollista päästä ehdonalaiseen vapauteen suoritettuaan vankeutta vähintään 12 vuotta, tai alle 21-vuotiaana vähintään 10 vuotta. Lisäksi tasavallan presidentillä on oikeus armahtaa elinkautisvankia, jolloin vanki voi vapautua. (Rikosseuraamuslaitos 2013.)

Vankien keskuudessa vallitsee suuri päihdeongelma. Vankilaan joutuminen ei automaattisesti tarkoita päihteidenkäytön loppumista, vaan se voi jatkua myös vankilassaoloaikana. Vankiloissa on kehitetty päihdevalvontaa ja sen avuksi on luotu erilaisia käytäntöjä. Päihdevalvonnan toteutuessa hyvin, on sillä ennaltaehkäisevä vaikutus. Tilanteista raportointi on tärkeä osa prosessia ja oikeusturvaa. Raportointi auttaa myös pitämään tilastot ajan tasalla. (Richter 2002, 95—96.)

Suomessa kaikki vangit vapautuvat jossain vaiheessa, myös elinkautisvangit (Richter 2002, 98). Vapautumispäivämäärä on tiedossa vankeusrangaistusta aloittaessa, jos on tuomittu määräaikaiseen vankeusrangaistukseen. Muutoksia tähän voi tulla vangin itsensä aiheuttamista teoista. Elinkautisvankien vapautumispäivämäärää on vaikea ennakoita. Ajankohta määritellään tapauskohtaisesti harkitsemalla. Kun vangin vapautumisajankohta lähestyy, aletaan toteuttaa vapautumissuunnitelmaa. Tässä vaiheessa vangilla tulisi olla kiinteä verkosto muun muassa tukipalveluista, joiden tuella hän siirtyy vapauteen. (Grönholm 2002, 162—163.) Siviilielämään valmistaudutaan vankilassa esimerkiksi päihteettömyyttä ja rikoksettomuutta tukemalla. Vankilassa alkanut elämäntapojen muutos tarvitsee jatkuakseen tukea myös siviilissä. Osa vangeista vapautuu ilman siviilissä olevaa asuntoa ja kadulla elämänmuutosta on hankala jatkaa. Vangin asumisolaja ja omaisuutta selvitetään ennen vapautumista. Sosiaalityöntekijä on vangin apuna vapautumiseen liittyvissä asioissa, asioiden järjestelyssä ja yhteydenotoissa eri tahoihin. (Richter 2002, 98.)

Ehdonalaiseen vapauteen pääseville vangeille asetetaan koeaika. Koeajan pituus voi olla enintään kolme vuotta ja elinkautisvangeilla sen pituus on aina kolme vuotta. Osa ehdonalaisesti vapautuvista asetetaan lisäksi valvontaan. Perusteina valvonnalle ovat: yli 12 kuukautta kestävä koeaika, rikoksen tekeminen alle 21-vuotiaana tai vangin oma pyyntö päästä valvontaan. (Rikosseuraamuslaitos 2013.) Ehdollisen vankeuden astuminen voimaan lykkäytyy koeajaksi, joka on vähintään vuoden ja enintään kolmen vuoden pituinen. Koeaikana tehtävistä rikoksista voidaan tuomioistuimen toimesta määrätä ehdollinen rangaistus täytäntöön, ehdottoman sijasta. (Rikosseuraamuslaitos. 2015.)

3.3. Yhteiskuntaan integroituminen

Suljettu vankila on selvästi rajattu ja erotettu muusta maailmasta esimerkiksi kaltereiden tai piikkilankojen avulla (Ruckenstein & Teppo 2005, 40). Vankeusaika vie yleensä vankia kauemmas yhteiskunnasta ja koko yhteiskuntaan kuulumisen on rajoittanut rangaistuksen suorittamisen aikana. Vapautuneen vangin voikin olla haastavaa sopeutua yhteiskuntaan suoritettuaan rangaistuksensa. Edellä mainittujen asioiden lisäksi sopeutumisen tiellä voivat olla syrjintä ja tuen puute. (Särkelä 2009, 42.) Kun yhteiskuntaan integroidutaan uudestaan, on käytävä läpi suuri elämäntapamuutos ja jätettävä rikollinen elämäntapa (Jokinen & Päivärinta 2012, 31). Vankeusaikana on mahdollista parantaa vankien valmiuksia integroitua vapautuessaan yhteiskuntaan (Näkki 2006, 24). Vankilassa tapahtuvalla monipuolisella kuntoutuksella pyritään vähentämään vangin taipumusta uusiin rikoksiin ja lisäämään hänen taitojaan toimia ja elää hyödyllisenä kansalaisena vapauduttuaan (Laine 2002, 124). Pitkään vankilassa olleiden henkilöiden laitostuminen johtaa moniin tukipalveluihin vankilan ulkopuolella, joiden avulla pyritään kotouttamaan vanki osaksi yhteiskuntaa. Vankilassa aloitettu päihde- tai mielenterveystyö olisi saatava jatkumaan siviilissä. (Grönholm 2002, 162—163.)

Vangit ovat sosiaaliselta statukseltaan huono-osaisia. Vankeusrangaistusta seuraa nykyaikana hyvin usein velkaantuneisuus ja tämä saattaa olla esteenä elämänmuutokselle, jonka avulla entisestä vangista tulisi palkkatyötä tekevä kunnon kansalainen. Tästä saattaa seurata huonon esimerkin antaminen seuraaville sukupolville. (Näkki 2006, 16.) Pirjo Näkin (2006) tekemän tutkimuksen mukaan vain 6% haastatelluista vangeista oli saanut vankilasta apua velkaongelmiensa selvittämisessä. Vangit toivat tutkimuksessa

esiin, että esteitä rikoksettomaan elämään siirtymisessä olivat muun muassa velkaantuminen ja päihdeongelmat. (Näkki 2006, 3—6.)

Vankien ja yhdyskuntaseuraamusasiakkaiden keskuudessa hyvin yleisiä ovat päihdeongelmat ja työttömyys. Näiden lisäksi myös muu kiinnittäytyminen yhteiskuntaan voi olla vähäistä ja elämänhallinnalliset taidot usein puuttuvat. Vangeilla tilanne on yleensä pahin, koska rikosten tekeminen on usein alkanut jo kauemman aikaa sitten. (Rikosseuraamusvirasto 2008, 48.) Suomalainen yhteiskunta on lisännyt integrointipyrkimyksiä vankeinhoidossa erilaisissa muodoissa. Lisäksi osassa valtion asiakirjoja esiintyy vahvasti sosiaalinen integrointi. Samaan aikaan vankiluvut ovat kuitenkin kasvussa, eli yhteiskunnassamme tapahtuu myös eksklusiota. Vankien lukumäärän kasvu aiheuttaa yhteiskunnassa ongelmien siirtämisen huono-osaisten yksilöiden ongelmiksi. Vankeinhoidon vastuulle jäävät yhteiskunnan huono-osaiset ja tarve vähentää yhteiskunnan syrjäyttäviä mekanismeja. (Näkki 2006, 37.)

Yksi näkemys yhteiskuntaan integroitumisesta on yhteiskunnan tasavertaiseksi jäseneksi tuleminen. Tästä näkökulmasta Milla-Maaret Tofferi ja Jaana Tyni (2010) ovat tutkineet asiaa opinnäytetyössään. Integroituminen on luultavasti hankalinta lyhytaikaisvangeilla. Lyhyen vankilassa olo ajan aikana ei usein aloiteta päihdekuntoutusta tai mitään muutakaan toimintaa. Tällaisen vankilajakson aikana vanki palaa vapauteen samoihin lähtökohtiin, joista hän on lähtenytkin. Perusasioiden, kuten asunnon ja toimeentulon, järjestyksessä oleminen vaikuttaa helpottavasti yhteiskuntaan integroitumisessa. Työ määrittelee yksilön asemaa yhteiskunnassa. Työ usein jopa määrittelee yhteiskuntaan kuulumisen tai kuulumattomuuden. Tämän johdosta vapauduttuaan vangin olisi hyödyllistä päästä töihin. (Tofferi & Tyni 2010, 44.) Yhdysvalloissa 2000-luvun alussa tehdyn tutkimuksen mukaan vain kolmannes tutkimukseen osallistuneista oli päivätyössä viisitoista kuukautta vapautumistaan myöhemmin. Yli puolet miesosallistujista käytti lisäksi edelleen huumausaineita. Tutkimuksessa todetaan, että useissa tapauksissa julkiset toimintamallit esimerkiksi työllisyydestä ja terveydenhuollosta ovat estäneet vankilan jälkeisen yhteiskuntaanpaluun onnistumisen. Tämän perusteella tarvitaan uusia toimintalinjauksia, jotka edistävät onnistunutta paluuta yhteiskuntaan. (Freudenberg ym. 2005.)

Minna Jokinen ja Liisa Päivärinta (2012) ovat selvittäneet opinnäytetyössään vankilasta vapautuneiden integroitumista yhteiskuntaan. He ovat saaneet selville, ettei

integroituminen ole tapahtunut kenenkään kohdalla nopeasti. Joidenkin kohdalla se on vaatinut jopa vuosia. Integroitumista haittaavana tekijänä useampi vapautunut toi esille päihdeongelman. (Jokinen & Päivärinta 2012, 30.) Myös Elli Valle on pro gradu -tutkielmassaan saanut selville, että yhteiskuntaan palaaminen vankilan jälkeen on pitkäjänteistä työtä. Hänen työssään integroitumista mietitään yksilöiden oman kokemuksen kannalta. Integroitumiseen vaikuttavat yksilön kokemukset siitä, mitä integroituminen kenellekin tarkoittaa. (Valle 2014, 58–62.)

Anna Riitta Myllärinen (2011) on kuvannut väitöskirjassaan yhteiskuntaan uudelleen kiinnittymisen vaikeutta. Hänen mukaansa yhteiskuntaan uudelleen kiinnittäytymiseksi tulee kehittää uusia menetelmiä. Sosiaalisen kehittymisen ja kasvun arkipöytäinen kehittyminen paljastaa yksilön valmiuden ja tarpeen kiinnittäytyä yhteiskuntaan ja kantaa vastuuta. (Myllärinen 2011, 172–173.)

3.4. Aiemmat tutkimukset

Vankilasta vapautumista ja sen jälkeistä yhteiskuntaan integroitumista on tutkittu paljon. Tutkimuksia aiheesta on tehty ainakin opinnäytetyö, kandi ja gradu -tasolla. Tutkimukset käsittelevät muun muassa vapautumisprosessia ja sen kehittämistä, kokemuksia yhteiskuntaan integroitumisesta ja kokemuksia vankilan jälkeisestä arjesta. Tämän opinnäytetyön tutkimus keskittyi yksittäiseen projektiin, josta ei ole aikaisemmin tehty tutkimusta. Nina Kaistilan ja Veera Kuusiston opinnäytetyö vuodelta 2011 on tutkimuksen kohderyhmän puolesta hyvin samankaltainen oman työni kanssa. He ovat tutkineet Turkuun vapautuvien vankien kokemuksia vapautumisprosessista Turussa, sekä heidän asiakkuuttaan Turun kaupungin sosiaali- ja terveystalveissa. Tutkimuksen tuloksissa on saatu selville, että haastateltujen vankien mielestä vapautumista pitäisi suunnitella järjestelmällisemmin vankilassa ja jatkopolkuja esimerkiksi päihdekuntoutukseen tulisi olla enemmän ja helpommin saatavilla. (Kaistila & Kuusisto 2011.)

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

4.1. Tarkoitus ja tavoite

Tutkimukseni tarkoituksena oli selvittää projektin yhteistyökumppanien, Rikosseuraamuslaitoksen työntekijöiden kokemuksia projektista, sen toimivuudesta ja tarpeellisuudesta. Tutkimukseni tavoitteena oli tuottaa projektille tietoa, kokemuksia ja kehitysehdotuksia projektin toiminnasta. Tavoitteena oli lisäksi tuoda projektia ja sen tarpeellisuutta näkyväksi, osana vapautuvien vankien palvelukenttää. Toivoin saavani selville, onko nykyinen palvelujärjestelmä toimiva ja mitä puutteita siinä mahdollisesti ilmenee.

4.2. Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykseni on: Millaisia kokemuksia yhteistyökumppaneilla on projektista ja sen tarpeellisuudesta?

Tarkentavia kysymyksiä ovat:

1. Miten yhteistyökumppanit kokevat projektin onnistuneen tavoitteissaan tähän mennessä?
2. Millaisissa asioissa vapautuvat vangit tarvitsevat yhteistyökumppaneiden mielestä tukea ja onko projektista ollut apua näihin asioihin?
3. Miten yhteistyökumppanit kehittäisivät projektin toimintaa?

Tarkentavista kysymyksistä ensimmäinen käsittelee yhteistyökumppaneiden omia kokemuksia ja mielipiteitä projektista. Kysymyksellä kaksi taas pyritään tuomaan tutkimukseen tietoa myös projektin vaikutuksista asiakkaiden kannalta. Kysymyksellä kolme tuodaan mukaan tutkimukseen myös kehittämisenäkökulma tulevaisuuden projekteja ajatellen.

4.3. Tutkimusmenetelmät

Tutkimusmetodi tarkoittaa niitä käytäntöjä ja toimintoja, joita hyödyntäen tutkija tuottaa havaintoja, sekä niitä sääntöjä, joiden perusteella näitä havaintoja voidaan muokata ja tulkita (Alasuutari 2011, 82).

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena, eli laadullisena tutkimuksena. Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla voidaan ymmärtää tutkimuskohdetta ja sen käyttäytymistä ja päätöksiä. Kvalitatiivinen tutkimus ei yleensä pyri tilastollisiin yleistyksiin. (Heikkilä 2008, 16.) Laadullinen tutkimus pyrkii muun muassa kuvaamaan jotain ilmiötä ja ymmärtämään tiettyä toimintaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85). Laadullisessa tutkimuksessa voidaan käyttää kvantitatiivisia osa-tarkasteluja. Erillinen lomakeaineisto voidaan koodata taulukkoon. Taulukoinnin johdosta tulosten selittämisessä on käytössä myös kvantitatiivisen analyysin tuotoksia. (Alasuutari 2011, 53.) Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien avulla tutkija saa syvällisempää, mutta heikosti yleistettävissä olevaa tietoa. Paras tulos saadaankin soveltamalla näitä molempia tutkimusmenetelmiä. (Alasuutari 2011, 231.) Kvantitatiivisen aineiston analyysimenetelmistä käytössäni on ollut vain prosenttiluvut ja suorat jakaumat, aineiston pienen koon vuoksi.

Teoreettiseen viitekehykseen sopivan tutkimusmetodin löytäminen ja valitseminen ovat tärkeitä ratkaisuja (Alasuutari 2011, 83). Tutkimukseni menetelmäksi valikoitui internetissä täytettävä kyselylomake. Kyselylomake on menetelmä, jota voidaan käyttää monen asian mittaamiseen. Tällaisia asioita ovat muun muassa mielipidetiedustelut, katukyselyt ja palautemittaukset. (Vehkalahti 2008, 11.) Noin kaksi viikkoa ennen varsinaisen kyselylomakkeen linkin lähettämistä, lähetin kohderyhmälle saatekirjeen (Liite 1.), jossa kerroin heille tulevasta tutkimuksesta ja sen taustoista. Tällä pyrin varmistamaan, että heillä on ennakkotieto tutkimuksesta. Tämän jälkeen viimeistelin lomaketta ja testasin linkin toimivuuden. Ajastin kyselylle vastausaikaa kaksi viikkoa. Tutkimus toteutettiin tällä verkossa täytettävällä kyselylomakkeella (Liite 2.), jonka lähetin 19:lle projektin kanssa yhteistyötä tehneelle henkilölle. Kun lomakkeen lähettämisestä oli kulunut viikko, lähetin kohdejoukolle muistutussähköpostin kyselyyn vastaamisesta. Kaksi päivää ennen kyselyn sulkeutumista lähetin vielä uuden muistutussähköpostin, kasvattaakseni vastausprosenttia.

Käytin verkossa täytettävää lomaketta, koska ajattelin, että myös kaikkien kiireisimpien työntekijöiden olisi sen avulla helpompi osallistua tutkimukseen, koska sen saisi suorittaa suurimmaksi osaksi oman aikataulun puitteissa. Internet kyselylomake voi tarjota otokseen valikoituneille vaivattoman tavan vastata. Tutkija voi sen avulla saada vastauksia sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät paperiseen kyselylomakkeeseen olisi vastanneet. (Laaksonen ym. 2013, 74.) Internetin käyttö on lisääntynyt työelämässä ja vapaa-ajalla, jonka johdosta myös tutkimustiedon keruuta suunnataan jatkuvasti enemmän tietoverkkoihin (Laaksonen, Matikainen & Tikka 2013, 68). Kyselylomake oli puolistrukturoitu, eli se sisälsi avoimia ja suljettuja kysymyksiä. Kaikkiin kysymyksiin oli pakko vastata, mutta kirjoitin kyselylomakkeen johdantotekstiin, että tekstikentässä voi ilmaista, jos ei osaa vastata kysymykseen ja siirtyä seuraavaan. Lomaketutkimuksessa kysytään vain tietyt kysymykset, jotka ovat tutkijaa kiinnostavia (Alasuutari 2011, 51). Pyrin lomakkeessani antamaan paljon tilaa vapaalle pohdinnalle ja mahdollisuuden perustella kaikki vastaukset, jotta väärinkäsityksiltä välttyttäisiin. Avoimilla kysymyksillä voidaan saada esiin uusia näkökulmia, joita tutkija ei ole osannut ajatella (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 1997, 199). Tuomi ja Sarajärvi (2009) tuovat esille, miten tärkeää laadullisessa tutkimuksessa on, että kohderyhmä tietää tutkittavasta ilmiöstä paljon tai omaa kokemuksia siitä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 85).

Kyselyyn vastasi lopulta kahdeksan henkilöä ja tutkimuksen vastausprosentiksi tuli noin 42%. Vastausprosentti jäi mielestäni aika alhaiseksi ja olisin toivonut kattavampaa otantaa. Onneksi saadut vastaukset olivat kuitenkin kattavia. Tulosten esittely luvussa olen kirjoittanut tutkimuksen tulokset auki. Käsittelin tuloksia kyselylomakkeessa olleiden otsikoiden mukaisesti. Suljetuista kysymyksistä tein Excel-ohjelmaan havaintomatriisin ja sen jälkeen tein Tixel-ohjelman avulla kuvioita havainnollistamaan tuloksia. Avointen kysymysten vastauksista olen poiminut lainauksia tekstiin ja kertonut, mitä asioita vastauksissa on nostettu esille.

Tulosten käsittelyssä, eli aineiston analysoinnissa käytin menetelmänä sisällönanalyysiä. Tässä menetelmässä aineisto pelkistetään, ryhmitellään ja siitä luodaan niin sanottu yläkäsite. Poimin avointen kysymysten vastauksista yhteneväisyyksiä ja jaottelin ne eri teemoihin, niitä yhdistävien tekijöiden mukaan. Suljettujen kysymysten analysoinnissa taas pohdin syvällisemmin, mitä edellisessä luvussa olevista kuvioista voidaan päätellä. Kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen analysointi voidaan erottaa toisistaan, mutta usein niitä sovelletaan samassa tutkimuksessa, saman aineiston analysoinnissa. Laadullinen,

kvalitatiivinen, analysointi tapahtuu tarkastelemalla aineistoa kokonaisuutena.
(Alasuutari 2011, 32–38.)

5 TULOSTEN ESITTELY

5.1. Taustatiedot

Taustatietoina vastaajilta kysyttiin tutkimuksessa heidän työskentely-yksikköään, työskentelynimikettään, sekä yhteistyön kestoa ja tiheyttä projektin kanssa. Näillä taustatiedoilla pyrin saamaan selville, ovatko kaikki vastaajat samanlaisesta työskentely-ympäristöstä, vai onko näkökulma laajempi. Lisäksi halusin tutkia, onko yhteistyön kestolla tai tiheydellä merkitystä kokemuksiin projektista.

Kuten taulukosta yksi on luettavissa, suurin osa vastaajista kertoi työskentelevänsä vankilassa. Yhdyskuntaseuraamustoimistossa työskenteli kaksi vastaajista ja yksi jossain muualla. (Taulukko 1.)

TAULUKKO 1. Vastaajien työskentely-yksikkö

Työskentely-yksikkö		
	<i>Lkm</i>	<i>%</i>
vankila	5	63
yhdyskuntaseuraamustoimisto	2	25
muu	1	13
Yht.	8	100

Seuraavassa kysymyksessä vastaajilta kysyttiin heidän työskentelynimikettään. Puolet vastaajista, eli neljä henkilöä, kertoi työskentelevänsä erityisohjaajan nimikkeellä. Muita esille tulleita nimikkeitä olivat rikosseuraamustyöntekijä, rikosseuraamusesimies, erikoissuunnittelija ja päihdetyön erityisohjaaja.

Yhteistyön kestoa kysyttäessä eniten vastauksia sai vaihtoehto ”yli puolitoista vuotta” jonka valitsi kolme vastaajista. Vain yhden vastauksen sai vaihtoehto ”puolesta vuodesta vuoteen” ja vastausvaihtoehdot ”alle puoli vuotta” ja ”vuodesta puoleentoista vuoteen” keräsivät molemmat kaksi vastausta. Suurin osa kyselyyn vastanneista onkin siis työskennellyt yhteistyössä projektin kanssa luultavasti sen aloittamisesta lähtien, sillä projekti käynnistyi vuonna 2016. (Taulukko 2.)

TAULUKKO 2. Yhteistyön kesto projektin kanssa

Yhteistyön kesto Vastuullisesti vapauteen -projektin kanssa		
	Lkm	%
alle puoli vuotta	2	25
puolesta vuodesta vuoteen	1	13
vuodesta puoleentoista vuoteen	2	25
yli puolitoista vuotta	3	38
Yht.	8	100

Taustatietojen viimeinen kysymys selvitti, miten usein vastaajat ovat pitäneet yhteyttä projektin kanssa. Tuloksista kävi ilmi, että yhteyttä projektin ja yhteistyökumppaneiden välillä on pidetty useimmissa tapauksissa harvemmin kuin kerran kuukaudessa. Näin vastasi seitsemän henkilöä. Toinen esille tullut vastaus yhteydenpidon tiheydestä oli 1-2 kertaa kuukaudessa, jonka vastasi yksi henkilö.

5.2. Vapautuvien vankien palvelut Turussa

Tämän osion kysymykset koskivat projektin kohderyhmän palvelukenttää ja sen kokemista ja ilmenemistä projektin kohdekaupungissa. Ensimmäisellä kysymyksellä pyrin saamaan vastaajaa miettimään, millaiseen tilanteeseen vapautuva vanki tarvitsisi apua ja tukea. Tässä kysymyksessä vastaajia pyydettiin kuvailemaan heidän mielestään tyypillinen vapautuvan vangin ongelmatilanne. Tällä pyrittiin kartoittamaan sitä, mihin ongelmiin vankilasta vapautuvat yhteistyökumppaneiden mielestä tarvitsisivat tukea ja mitä ongelmia koko asiakasryhmä yleisesti voi kohdata vapautuessaan. Lisäksi vastaajilta kysyttiin, miten kyseinen ongelma voisi olla ratkaistavissa.

— —*erilaiset elämänhallinnan ongelmat.*

Jokaisessa vastauksessa ongelmana mainittiin asunnottomuus. Asunnottomuutta kuvattiin ongelmaksiksi, joka aiheuttaa vapautuvalle vangille paljon henkistä kuormitusta ja stressiä, joka voi kestää kuukausia. Muita vastauksissa esille tulleita ongelmatilanteita olivat päihderiippuvuus, mielenterveysongelmat, taloudellinen tilanne / rahattomuus / velkaantuminen, sosiaalisen verkoston niukkuus, jatkopolkujen luominen, työttömyys, elämänhallinnan ongelmat, passiiviset kuntapalvelut ja iso vankilaitos kunnan alueella. Vastaajista viisi, eli 63%, toi esille vastauksessaan vapautuvan vangin ongelmana

päihhteet. Päihderiippuvuus, hoidon ja maksusitoumuksen saaminen ja hoitoon sitoutuminen olivat monissa vastauksissa päihdeongelmasta esille nostettuja käsitteitä. Lisäksi useassa vastauksessa esille nousi ongelmatilanteena vapautuvan vangin taloudellinen tilanne. Vastauksissa mainittiin ongelmana vapautuvan henkilön velkaantuneisuus, työttömyys ja rahattomuus. Kaikki esille tulleet asiat voivat johtua toisistaan tai johtaa toisiinsa, joten ongelmat ovat hyvin moninaisia ja koko elämänhallinnan kokonaisuus tulisi saada tasapainoon, jotta ongelmat voisivat olla ratkaistavissa.

Mikäli vangilla on itsellä halukkuutta muuttaa omaa tilannettaan niin tukea on tarjolla—.

Ratkaisuehdotuksia näihin edellä kuvattuihin ongelmatilanteisiin tuli vastauksissa esille hyvin vähän. Vastaajat kertoivat tukea vapautuvalle olevan tarjolla, mutta sen hyödyntäminen vaatisi henkilön omaa motivaatiota muuttaa tilannettaan. Vastauksissa pohdittiin lisäksi sitä, onko tarjolla oleva tuki riittävän tiivistä vastaamaan vapautuvan vangin tarpeisiin.

Kuudes kysymys kartoitti edellisen kysymyksen kaltaisten ongelmatilanteiden ratkaisumahdollisuutta. Kysymys oli ”Onko tällaisia palveluja/ratkaisuja saatavilla Turussa?”. Yksi vastaajista toi ilmi, että kysymys oli huonosti muotoiltu, eikä siitä selvinnyt mihin kysymykseen se liittyy. Tämän takia kyseistä vastausta ei voida pitää täysin luotettavana, epäselvän kysymyksen asettelun kannalta. Vastaajista kuitenkin selvä enemmistö, seitsemän, vastasi kysymykseen ”on” ja yksi vastaajista vastasi ”en osaa sanoa”. Kysymyksen jälkeen oli vapaaehtoinen kenttä perusteluille ja kommenteille. Perusteluissa tuotiin esille Turussa toimivia palveluja, jotka vastaavat tällaisiin ongelmiin: TVAT-verkosto (Turkuun vapautuvien asumisen tuki) ja Vastuullisesti vapauteen -projekti. Lisäksi perusteluista kävi ilmi, että asunnon saaminen on vaikeaa, mutta toimintaa ja päihhteettömyyden tukea on tarjolla.

Seitsemäs kysymys selvitti sitä, miten yhteistyökumppaneiden mielestä projekti on onnistunut luomaan, kehittämään ja vakinaistamaan Turkuun vapautuvien alle 30-vuotiaiden miesvankien palveluja.

Minulla ei ole virallista tietoa tavoitteiden saavuttamisesta, mutta uskon projektin ehdottomiin hyötyihin.

Toivoisin enemmän konkreettista apua vapautuville.

KUVIO 1. Palvelujen vakinaistaminen

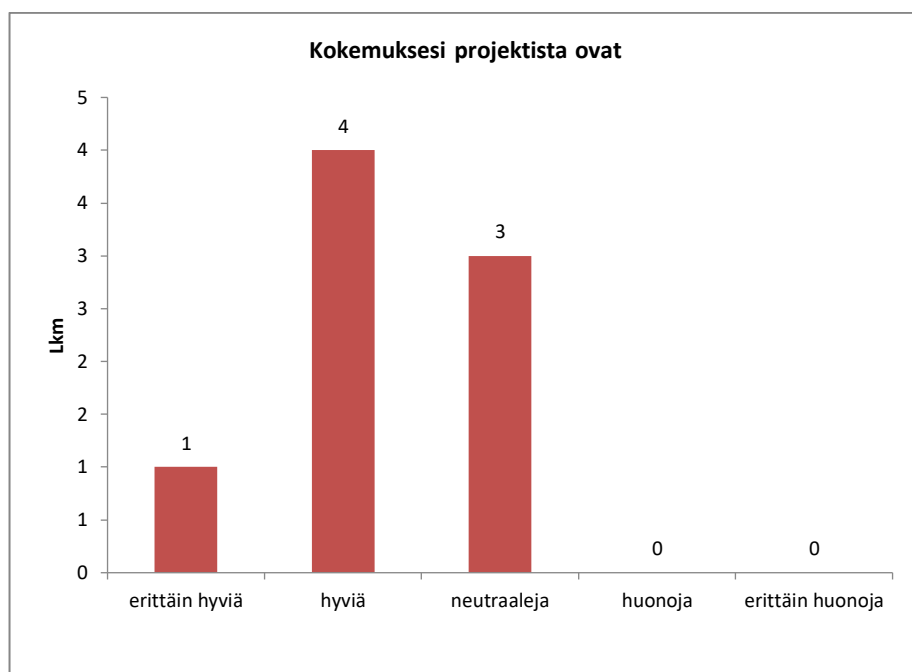
Kuten kuvioista yksi on nähtävissä, suurin osa vastaajista ei osaa sanoa miten tavoitteessa on onnistuttu. Yhden vastaajan mielestä tavoitteessa on onnistuttu huonosti ja kahden vastaajan mielestä tavoitteessa on onnistuttu kohtalaisesti. (Kuvio 1.)

Tässä kysymyksessä vastaustaan perusteli useampi henkilö. Perusteluista kävi ilmi, että yhteistyökumppaneilla ei ole tarkkaa tietoa, miten tavoitteita on saavutettu ja vähäinen yhteydenpito ei ole mahdollistanut tulosten seuranta. Perusteluissa tuotiin lisäksi esille, miten asiakkaiden, eli vapautuvien vankien, taholta on tullut esille hämmennys prosessin etenemisestä projektin kanssa. Vapautuville kaivattaisiin lisää konkreettista apua, eli asuntoja, palvelunohjausta ja linkkejä päihdepalveluihin. Lisäksi yhteistyökumppanien mielestä projektilta kaivattaisiin selkeyttä, jotta vapautuva vanki tietää miten tilanteessa edetään ja välttyy epätietoisuudelta ja hämmennykseltä. Vastaaja, jonka mielestä projekti on onnistunut kyseisessä tavoitteessaan huonosti, ei ole perustellut vastaustaan, joten on vaikeaa arvioida, onko hänellä todella tietoa asiasta, vai minkä perusteella hän on vastauksensa antanut.

Tämän kysymyksen vastaukset ovat yhteistyökumppaneiden omia näkemyksiä, mutta kaikki perusteluja antaneet vastaajat olivat valinneet vastausvaihtoehdoista vastaukseen ”en osaa sanoa”. Tämän johdosta ei voida tietää, mihin ”kohtalaisesti” tai ”huonosti” vastaukset valinneet henkilöt perustavat vastauksensa.

5.3. Yhteistyökumppanin kokemuksia projektista

Tässä osiossa pyrin keräämään yhteistyökumppaneilta monipuolisesti kokemuksia ja mielipiteitä projektista ja sen kanssa tehdystä yhteistyöstä. Osio sisälsi kuusi avointa ja yhden strukturoidun kysymyksen. Ensimmäinen osion kysymys selvitti, millaisena yhteistyökumppanit ovat kokeneet yhteistyön projektin kanssa. Kysymys oli strukturoitu, eli se sisälsi valmiit vastausvaihtoehdot. Käytin kysymyksessä Likert-asteikkoa ja laitoin mukaan myös neutraalin vaihtoehdon, jotta voisin taata helpon vastaamisen kaikille, kysymyksen ollessa pakollinen.

KUVIO 2. Kokemukset projektista

Puolet vastaajista kertoi kokemuksensa projektista olevan hyviä. Yksi vastaaja kertoi kokemusten olevan erittäin hyviä ja kolmen vastaajan kokemukset olivat neutraaleja. Perusteluja vastaukselleen antoi useampi henkilö ja monessa vastauksessa nousi esille

jollakin tavalla yhteydenpidon toimivuus ja säännöllisyys. Lisäksi perusteluissa tuli esille vankien tapaaminen ja mahdollisuus toimia myös lyhyellä varoitusaajalla vangin tilanteeseen tarttumiseksi.

Seuraavaksi lomakkeella oli avoin kysymys, jossa vastaajia pyydettiin kertomaan Vastuullisesti vapauteen -projektin kanssa yhteistyössä toimimisesta. Kysymys oli tarkoituksella hyvin laaja ja vapaa, jotta se ei ohjailisi vastaajaa kuvailemaan mitään tiettyä yhteistyön osa-aluetta, vaan esille nousisivat ne asiat, jotka vastaaja haluaa tuoda ilmi.

Projektityöntekijät ovat todella mukavia ja ammattimaisia, mutta nimenomaan konkreettisia tukimuotoja kaivattaisiin. Tarve olisi laajemmalle projektille, jossa olisi mukana muita toimijoita esim asunnonvälityksen ja päihde/mielenterveystyön puolelta.

Työntekijät ovat käyneet säännöllisesti tapaamassa vankeja.

Projektin työntekijät ovat käyneet esittelemässä toimintaansa, olemme vaihtaneet tietoja potentiaalisista osallistujista ym.

Tähän kysymykseen jokainen vastaaja kirjoitti kokemuksiaan ja ne erosivat osittain hyvinkin paljon toisistaan. Edellä olevista lainauksista ensimmäisessä kuvataan projektityöntekijöitä mukaviksi ja ammattimaisiksi, kun taas yhdessä vastauksessa kuvataan osan projektityöntekijöiden suhtautumista virkamiehiin asenteelliseksi ja hieman epäammatilliseksi. Monessa vastauksessa tuodaan esille, että projektityöntekijät ovat käyneet vankilassa tapaamassa/haastattelemassa vankeja ja yhteistyötä on tehty mahdollisten yhteisten asiakkaiden asioiden tiimoilta. Tapaamisten kerrotaan onnistuneen lyhyelläkin varoitusaajalla. Yhdessä vastauksista tuotiin ilmi, että ehdonalaiseen vapautuvien tietoisuus projektista on ollut heikkoa ja vastaajan kertomassa tapauksessa jopa mitätöntä.

Yhteistyökumppaneilta tiedusteltiin heidän mielestään suurinta hyötyä, joka projektilla on saavutettu. Esitin kysymyksessä esimerkkejä, joiden kautta saavutettua hyötyä voisi pohtia. Kysymyksen tarkoituksena oli antaa yhteistyökumppaneiden itse määritellä näkökulma, jonka kautta he arvioivat hyötyjä.

Kanssakulkeminen esim virastoissa sekä tapaamiset vapautumisen jälkeen.

Asiakkaan saama tuki.

Yksittäinen asiakas on saanut paljonkin tukea omaan elämäänsä ja asioidensa järjestämiseen. Välillisesti tämä luonnollisesti hyödyttää yhteiskuntaa, mikäli asiakas saa rikoskierteensä katkaistua.

Asiakaslähtöisyys – –.

Asiakkaan elämä saattaa parantua merkittävästi jos hänellä on motivaatiota. Yhteiskunnan kannalta yksi rikollinen vähemmän.

Kuitenkin niitä linkkejä siviiliin on saatu luotua – –.

Mielestäni on hyvä, että vanki tapaa jo vankilassa ollessa ihmisiä, joihin hän voi olla myös siviilissä yhteydessä. Kynnys on varmasti matalampi ottaa heihin yhteyttä.

Tässä kysymyksessä moni vastaajista käsitteli asiaa yksilöllisesti, asiakkaan näkökulmasta. Vastauksissa tuotiin myös esiin, ettei siviilissä tapahtuvasta toiminnasta ole tietoa, joten sitä on näin ollen vaikeaa arvioida. Asiakaslähtöisyys tuli esille monessa vastauksessa ja se on sosiaali- ja terveysministeriön neuvottelevan virkamiehen Virpi Vuorisen (2013) mukaan toimintaa, jolla vahvistetaan asiakkaan omia voimavaroja ja kunnioitetaan hänen itsemääräämisoikeuttaan (Keronen 2013).

Seuraavassa kysymyksessä syvennyttiinkin asiakkaan näkökulmaan ja kysyttiin yhteistyökumppaneilta, miten heidän mielestään, tai heidän kokemuksiinsa perustuen, asiakkaat ovat hyötäneet projektista. Tällä kysymyksellä pyrin saamaan konkreettisia esimerkkejä siitä, mitä asiakkaat ovat saaneet projektilta ja ovatko he hyötäneet siitä.

On saanut asunnon, järkevää tekemistä elämään vapauduttua.

Työntekijät ovat tulleet vankilan portille vastaan vapautumispäivänä sekä tarjoavat muutoinkin tukea arjen hallintaan, virastoasiointiin, yms.

Varmasti ne hyötyivät, jotka ovat itse motivoituneita sitoutumaan toimintaan. Osa vangeista on projektityöntekijän tapaamisen jälkeen innoissaan tulevasta, osa enemmän hämmentyneitä.

Tässä kysymyksessä usea vastaaja toi ilmi asiakkaiden arkeen saaman tuen. Asioista, joihin arjessa tukea on saatu, mainittiin: asuntotilanne, velkojen selvittäminen, tekemistä päiviin, informaation saanti, asioiden järjestäminen, arjenhallinta ja virastoasiointi. Tukea kuvailtiin moniulotteiseksi. Asiakkaat ovat yhden vastaajan mukaan saaneet elämäänsä henkilön, johon voivat ottaa yhteyttä. Suomenlinnan vankilan erityisohjaaja Elisa Bergman (2011) on käsitellyt juuri arkisissa asioissa vapautuvan vangin tukemisen tärkeyttä. Hänen mukaansa tämänkaltaisella toiminnalla jo vankilassaoloaikana voitaisiin ylläpitää vangin työkykyä ja mahdollistaa työnhakua tulevaisuudessa. (Bergman 2011.)

Yhteistyökumppaneita pyydettiin kuvailemaan projektin asiakasprosessia ja heidän mielipidettään sen toimivuudesta. Tämän kysymyksen ajattelin olevan hyödyllinen, sillä uskoin vastaajien työskentelevän eri vaiheissa vapautuvan vangin kanssa ja tämän kysymyksen avulla voisin saada eri näkökulmia prosessin toimivuudesta. Mukana oli myös kehittämisenäkökulmaa, jos vastauksista ilmenisi tyytymättömyyttä prosessiin. Kysymykseen vastasi kuitenkin vain puolet vastaajista, joten näkökulma ei ole niin laaja kuin mitä tavoittelin.

Projektiin valikoituu vapautuvia vankeja usein vankilan työntekijän aloitteesta. Useimmiten vanki on lähtenyt mukaan projektiin kuultuaan siitä ensin projektityöntekijän kertomana hieman lisää.

Vastauksista käy ilmi, että projektin asiakkaille kerrotaan projektista ensin vankilan työntekijän toimesta, jonka jälkeen projektin työntekijät tapaavat kyseistä vankia ja yleensä lähtevät tämän jälkeen mukaan projektiin. Asiakasprosessia kuvailtiin toimivaksi ja kuvaillut tilanteet vastasivat toisiaan, eli voidaan olettaa asiakasprosessin toimivan useissa tapauksissa samalla tavalla.

Seuraava avoin kysymys pyrki kartoittamaan yhteistyökumppaneiden mielipidettä projektin resursseista. Resurssien riittävyyden esimerkkeinä kyselylomakkeessa esitettiin kaikkien halukkaiden ja kohderyhmään kuuluvien henkilöiden palvelun saanti, sekä palvelun saannin riittävyys. Yhteistyökumppanit työskentelevät rikosseuraamusalalla, joten ajattelin kysymyksen olevan heille hyvin ymmärrettävissä, koska oman käsitykseni mukaan resursseja, ja niiden riittävyyttä, mietitään myös rikosseuraamusalalla jatkuvasti. Kuitenkin kolme ihmistä toi ilmi, ettei osaa sanoa. Muiden vastausten mukaan resurssit ovat olleet riittävät ja kaikki halukkaat ovat päässeet mukaan. Mielestäni ”en osaa sanoa” vastauksista on pääteltävissä, etteivät näin vastanneet ole ainakaan kokeneet omien asiakkaidensa jääneen projektin ulkopuolelle, koska muuten he olisivat luultavasti tuoneet sen tässä vastauksessa esille. Eli näistä vastauksista voi olla pääteltävissä, ettei projektin resursseista ole vastaajilla negatiivisia kokemuksia.

Osion viimeinen avoin kysymys tiedusteli yksinkertaisuudessaan, missä asioissa projekti on yhteistyökumppanin mielestä onnistunut.

Toivon ja uskon luomisessa.

Ainakin yhteydenpito vankilaan/ arviointikeskukseen on sujuvaa ja sitä kautta asiakkaiden saaminen projektin tuottaman avun piiriin

Tämän kysymyksen vastauksissa tuli esille paljon samoja asioita, kuin aikaisemmissa kysymyksissä. Tällaisia olivat esimerkiksi asiakaslähtöisyys, matalan kynnyksen palvelut ja kontaktien luominen.

5.4. Projekti ja tavoitteet

Tässä osiossa pyrin saamaan tietoa siitä, miten projekti on yhteistyökumppaneiden kokemuksiin perustuen onnistunut toimintansa tavoitteissa. Osiossa oli viisi strukturoitua kysymystä, joissa kaikissa oli käytössä Likert-asteikko. Olen tehnyt kaikista kysymyksistä kuvaajan, havainnollistamaan tuloksia. Kuvaajan otsikosta ilmenee kyseessä oleva kysymys. Mahdollisia perusteluja ja kommentteja olen käsitellyt kunkin kuvaajan jälkeisessä tekstissä.

KUVIO 3. Projektin tarpeellisuus

Kuvaajasta näemme, että jokainen vastaaja oli sitä mieltä, että projekti on tarpeellinen. Perusteluja vastaukselleen antoi viisi henkilöä. Perusteluissa nousi esille se, miten moninaisia ongelmia nuorilla vangeilla yleensä on ja sen takia kattavan avun saaminen yhdestä paikasta on tärkeää. Keskitetty apu tuli esille monen vastaajan perusteluissa. Keskitetyn avun lisäksi esille nostettiin myös avun ja tuen yksilöllisyys. Projektia kuvattiin yhtenä mahdollisuutena tukeen, toimintaan ja jatkopolkujen luomiseen. Projektiin on perustelujen mukaan mahdollisesti matalampi kynnys ottaa yhteyttä, koska työntekijät ovat tulleet tutuiksi jo vankilassa.

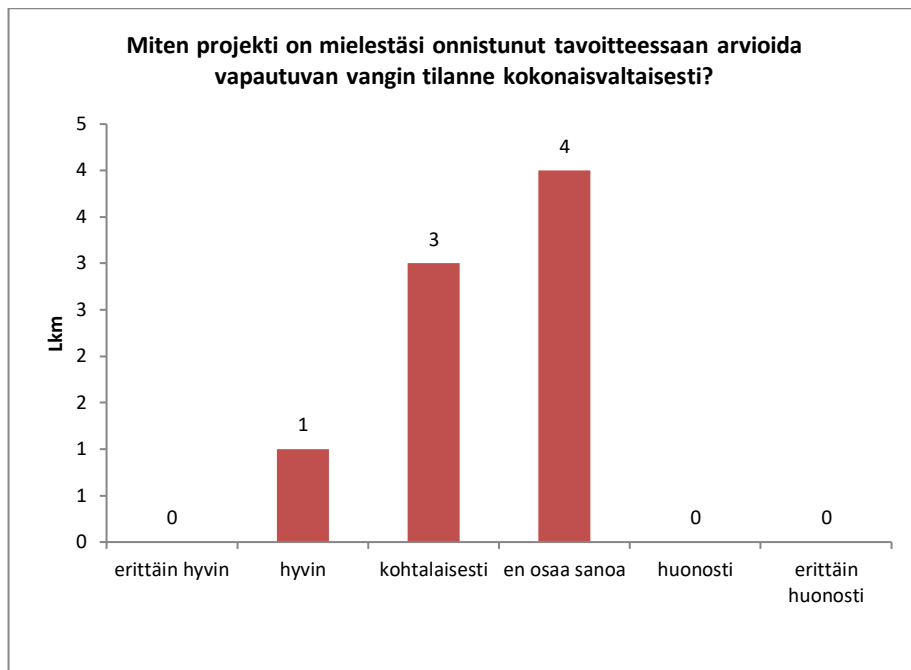
KUVIO 4. Vaikutukset yhteistyöhön

Projektin vaikutukset yhteistyön kehittämiseksi osoittautuivat vaikeasti mitattaviksi. Suurin osa vastaajista valitsikin vaihtoehdon ”en osaa sanoa” ja perusteluksi tuli muun muassa, että projektin kanssa tehtävä yhteistyö on ollut sen verran vähäistä, ettei kysymykseen voi vastata. Perusteluissa mainittiin lisäksi, ettei yhteistyötä voida koskaan tehdä liikaa, eli luultavasti tässä asiassa olisi aina kehitettävää.

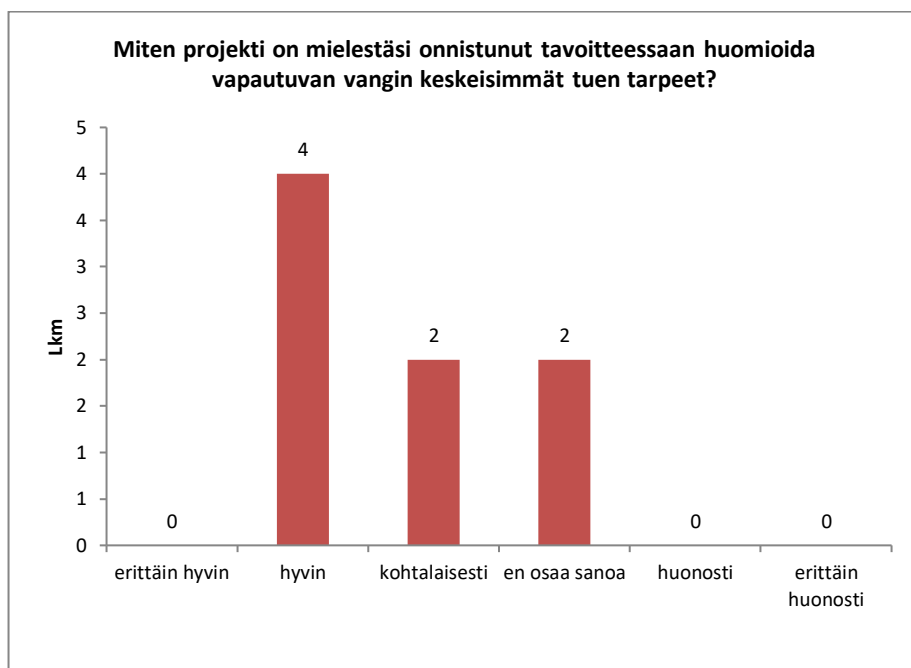
KUVIO 5. Henkilön tukeminen

Suurin osa vastaajista, eli viisi henkilöä, vastasi kysymykseen ”kohtalaisesti” ja loput vastaajista vastasivat ”en osaa sanoa”. Vastauksia perusteltiin sillä, että työskennellessään tietyssä vaiheessa, ei välttämättä näe miten vapautuvan vangin tilanne muuttuu tai muuttuuko se. Lisäksi tuotiin esille, että jos projekti on tässä tavoitteessaan onnistunut, niin henkilö ei enää palaa vankilaan, jossa osa vastaajista työskenteli. Tavoitteessa onnistumista on siis ollut vaikea arvioida, koska näyttöä on haastava saada.

KUVIO 6. Tilanteen kokonaisvaltainen arviointi

Puolet vastaajista valitsi ”en osaa sanoa” vaihtoehdon. Kukaan vastaajista ei kirjoittanut perusteluja tähän vastaukseen, joten on vaikea arvioida, miksi tietoa ei ole. Yksi vastaajista koki, että tavoitteessa on onnistuttu hyvin ja kolme vastaajaa olivat sitä mieltä, että tavoitteessa on onnistuttu kohtalaisesti.

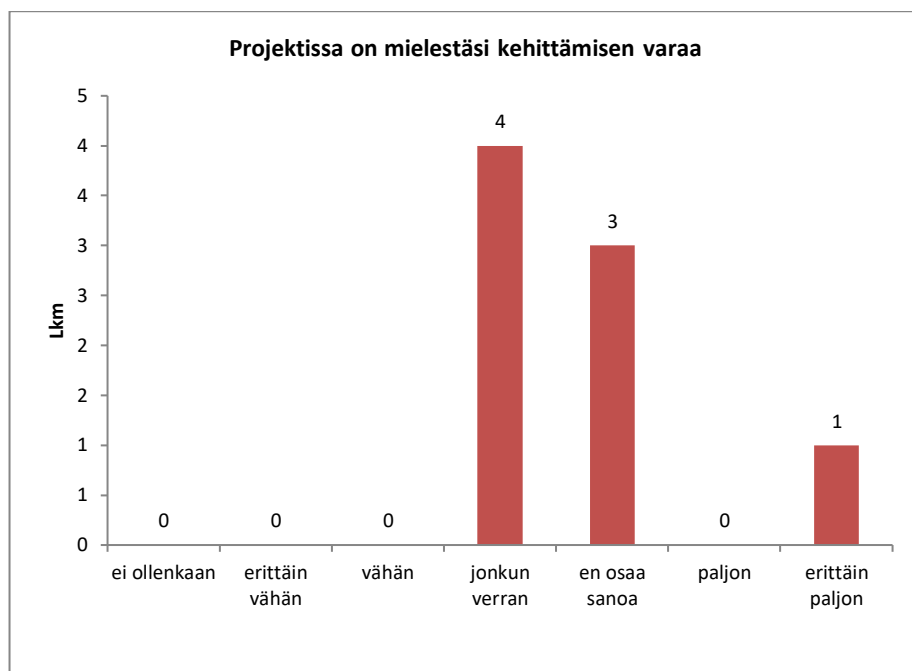

KUVIO 7. Keskeisimpien tuen tarpeiden huomiointi

Puolet vastaajista oli sitä mieltä, että projekti on onnistunut hyvin huomioimaan vapautuvan vangin keskeisimmät tuen tarpeet. Vaihtoehdot ”kohtalaisesti” ja ”en osaa sanoa” saivat kumpikin kaksi vastausta.

5.5. Projektin kehittäminen

Tässä osiossa keskityttiin projektin tulevaisuuteen ja kehitysnäkökulmaan. Pysin saamaan tietoa yhteistyökumppaneiden kokonaisnäkemyksestä koskien projektin toimivuutta ja siinä esille tulleita muutosmahdollisuuksia. Tämän tiedon avulla projektin on mahdollista kehittää toimintaansa ja uusien kehitysehdotuksien kautta myös muiden alan toimijoiden on mahdollista kehittää omaa toimintaansa tai luoda uusia projekteja.

KUVIO 8. Projektin kehittämistarpeet

Eniten vastauksia sai vaihtoehto, jonka mukaan projektissa on jonkun verran kehittämisen varaa. Toiseksi eniten vastauksia sai vaihtoehto ”en osaa sanoa” ja yhden vastauksen sai vaihtoehto, jonka mukaan projektissa on erittäin paljon kehittämisen varaa. Perusteluja tähän kysymykseen tuli vain yksi, joten on vaikea arvioida, mihin vastaukset perustuvat. Tulleen perustelun mukaan projektin ikäraja on liian tiukka, sillä myös yli 30-vuotiaat samassa tilanteessa olevat olisivat tämänkaltaisen tuen tarpeessa. Tästä perustelusta

voidaan päätellä, että projekti on toimiva ja hyödyllinen, jos kehittämisehdotuksena sitä tulisi laajentaa. Tämän perustelun antanut vastaaja oli vastannut kysymykseen ”jonkun verran”.

Kyselylomakkeen viimeinen kysymys pyrki selvittämään, muuttaisivatko tai kehittäisivätkö vastaajat jotain asioita projektin toiminnassa ja jos asioita ilmenee, mitä ne ovat, miksi niitä pitäisi kehittää ja miten se tapahtuisi.

Enemmän vastuuta vangille. Joskus puolesta hoidetaan liikaa asioita, ilman vangin omaa yritystä.

Tiivistetympää yhteistyötä, enemmän muita osajia juuri päihde- ja mielenterveyspalveluista, asumispalveluista ja velkaneuvonnasta.

Parantaisin projektin tunnettavuutta vankilassa

Projektin ikäraja on liian tiukka, myös yli 30 v vapautuvat vangit tarvitsisivat ja hyötyisivät tämänkaltaisesta tuesta

Ehkäpä ikähaarukka voisi olla laajempi, jos tämä on mahdollista. Myös lähikuntiin vapautuvat vangit olisivat tuen tarpeessa.

Tähän kysymykseen vastauksia tuli seitsemän ja yksi vastaajista oli ilmaissut välimerkein (---), ettei osaa vastata kysymykseen. Kysymyksen tyhjäksi jättänyt vastaaja oli kuitenkin vastannut edelliseen kysymykseen projektissa olevan ”erittäin paljon” kehittämisen varaa, joten tämän kentän tyhjäksi jättäminen voi kertoa monesta asiasta. Myös toinen vastaaja, jonka mielestä projektissa olisi ”jonkun verran” kehittämisen varaa, vastasi tähän kysymykseen ”Nyt ei tule mieleen mitään”.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1. Tavoitteisiin pääsemisen arvioinnin hankaluus

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni oli: Miten yhteistyökumppanit kokevat projektin onnistuneen tavoitteissaan tähän mennessä? Kyselyyn vastanneet henkilöt eivät kaikki työskennelleet samassa yksikössä, joka oli mielestäni hyvä, jotta näkökulma ei olisi kaikilla vastaajilla sama. Sama pätee työskentelynimikkeeseen. Yhteistyön kesto projektin kanssa jakoi vastaajia, mutta en huomannut sillä olevan varsinaisesti merkitystä muihin kysymyksiin. Muiden vastaajien ohella, myös projektin kanssa kauimman aikaa työskennelleet vastaajat valitsivat toisinaan vastauksen ”en osaa sanoa”. Tämä voi kuitenkin johtua myös siitä, missä vaiheessa vapautumisprosessia kyseinen vastaaja on työskennellyt, eli onko hänen ollut mahdollista tietää vastaus kyseiseen kysymykseen. Toisaalta taas nämä vastaajat, jotka kertoivat työskennelleensä projektin kanssa yhteistyössä yli puolitoista vuotta, kertoivat kaikki kehitysehdotuksia projektille, joka osoittaa, että heillä on ollut riittävästi tietoa ja kokemusta projektista.

Monen tavoitteisiin pääsemistä koskevan kysymyksen kohdalla on syytä miettiä, onko kysytty asia mitattavissa näin nopeasti projektin käynnistymisen jälkeen, tai edes ylipäättään. On kuitenkin muistettava, että tähän tutkimukseen osallistuivat projektin yhteistyökumppanit ja kaikki saadut vastaukset ovat heidän mielipiteitään, eivätkä välttämättä vastaa muulla tavoin mitattua tavoitteisiin pääsemistä. Tutkimukseni tarkoituksena olikin kerätä yhteistyökumppanien kokemuksia, joten sellaisina tuloksia tuleekin tarkastella.

Kaikkia kysyttyjä tavoitteita ja niihin pääsemistä arvioitaessa on nähtävissä asian vaikea mitattavuus sillä ”en osaa sanoa” vastauksia annettiin yhteensä 19 kysyttäessä projektin tavoitteiden saavuttamisesta. En osaa sanoa -vastaukset poissulkiessa, projekti on yhteistyökumppanien mielestä onnistunut kysytyissä tavoitteissa kohtalaisesti. Kohtalaisuutta ilmaisevia vastauksia annettiin yhteensä 17. Rinnastin ”kohtalaisesti” käsitteeseen ilmaisun ”jonkin verran”. Parhaiten vastaajien mielestä on onnistuttu tavoitteessa huomioida vapautuvan vangen keskeiset tuen tarpeet, jossa on onnistuttu hyvin neljän vastaajan mielestä ja kohtalaisesti kahden vastaajan mielestä.

Yksi projektin tavoitteista oli vähentää asiakkaiden tarvetta asioida jatkuvasti monessa eri paikassa. Kokonaisvaltainen palvelu oli tavoitteena saada keskitettyä, asiakkaan edun hyväksi. (Kohonen 2018.) Vastaajien mielestä vankien keskeisimmät tuen tarpeet onkin onnistuttu arvioimaan pääosin hyvin ja yksi vastaajista oli perustellut toiseen kysymykseen projektin tarpeellisuutta sillä, että yksilöllinen ja yhdestä paikasta saatava tuki on tärkeää. Kaikista tavoitteita koskevista kysymyksistä ja niiden vastauksista on pääteltävissä, että koko asiakasryhmän hyötyä on vaikea ja ehkä myös tarpeeton arvioida. Projektissa korostuu asiakkaan huomioiminen yksilönä ja kaikki vastauksissa annetut esimerkit projektin hyödyistä on annettu yhden asiakkaan tilanteen näkökulmasta.

6.2. Yhteiskuntaan integroitumisen moninaiset haasteet

Toinen tutkimuskysymyksen selvitti, millaisissa asioissa vapautuvat vangit tarvitsevat yhteistyökumppaneiden mielestä tukea ja onko projektista ollut apua näihin asioihin. Vastauksista kävi monella tapaa ilmi vankien moniongelmaisuus vapautuessaan, kuten yksi vastaajista ilmaisi ”elämänhallinnan ongelmat”. Samat teemat toistuivat vastauksissa, mutta teemoja oli silti monia ja niiden ratkaiseminen vaatisi monialaista osaamista ja paljon verkostoja. Tätä huomiota tukee myös vastauksissa esille tullut tarve saada vangeille apua arkeen. Kyngäs (2002) kuvaakin tilannetta hyvin konkreettisesti kertoessaan, että vankilaan joutuessaan moni menettää asuntonsa, työpaikkansa ja sosiaaliset suhteensa. Lisäksi päihdeongelma saattaa pahentua entisestään. (Kyngäs 2002, 151—152.) Asunnottomuus oli yksi tutkimusaineistossa toistuvista teemoista ja vankitietorekisterin mukaan vankilasta vapautuvien asunnottomuusluvut ovatkin muihin väestöryhmiin verratessa hyvin korkeat (Karjalainen & Viljanen 2009, 29). Nämä edellä mainitut ongelmat tulivatkin kaikki esille kyselyn vastauksissa asioina, joihin vapautuva vanki tarvitsisi apua ja tukea.

Avun ja tuen saatavilla oleminen ei välttämättä riitä, vaan niiden lisäksi vaaditaan omaa motivaatiota, joka korostui vastauksissa. Vastaajien mukaan vankia tulisi saada motivoitua, jotta hän ottaisi itse päävastuun ongelmiensa ratkaisemisesta. Vastaajat toivat ilmi, että vangin puolesta ei saa tehdä, mutta häntä tulee tukea itsenäiseen tekemiseen. Myllärinen (2011) onkin todennut väitöskirjassaan, että vangin yksilöllistä kansalaisuutta tulisi vahvistaa, jotta yhteiskuntaan kiinnittyminen olisi mahdollistuisi (Myllärinen 2011, 172–173). Projektin toiminnan tavoitteissa on mainittu, tavoitteena, että asiakas

oppisi saamansa tuen avulla ottamaan itse vastuuta elämästään (Kohonen 2018). Moni vastaus korosti sitä, miten tärkeää on, että kyseinen projekti toimii matalalla kynnyksellä ja tarvittaessa nopeallakin aikataululla. Tämä viittaakin mielestäni siihen, että vapautuvien vankien on vaikeaa ottaa kontaktia tuntemattomiin ihmisiin pyytääkseen apua. Tämän johdosta myös itsenäinen, uusien verkostojen luominen on varmasti haastavaa ja tästä johtuen luultavasti usein ajaudutaan vapautumisen jälkeen vanhoihin tapoihin ja sosiaalisiin ympäristöihin. Tämä taas voi johtaa uusintarikollisuuteen ja juuri tämän kierteen katkaisuun Vastuullisesti vapauteen -projektin kaltainen toiminta on suunnattu.

Yleisemmällä tasolla onkin mielestäni syytä miettiä, miten muiden palvelujen kynnystä voitaisiin madaltaa, jotta yhteydenotto olisi vapautuvien vankien toimesta helpompaa ja se voisi tapahtua useimmissa tapauksissa itsenäisesti. Kuten tuloksista kävi ilmi, palveluita ja tukea on saatavilla, mutta vapautuvien vankien saattaminen niiden piiriin on todellinen haaste. Mielestäni tähän asiaan liittyen olisi hyvä tiedustella vangeilta, mitkä asiat olisivat heidän mielestään merkittäviä madaltamaan yhteydenottoa johonkin palveluun. Kohderyhmältä saatavien mielipiteiden pohjalta olisi mahdollista muokata palveluja enemmän kohderyhmän mukaiseksi. Toisaalta ei voida tietää, miten esimerkiksi Vastuullisesti vapauteen -projektin asiakkaat olisivat vastanneet kysymyksiin projektista, sillä voi olla, että se on juuri heidän tarpeisiinsa vastaava ja kyse on vain omasta motivaatiosta, jos ei ota apua vastaan.

Merkittävimmät esille nousseet hyödyt, joita asiakkaat ovat projektista saaneet yhteistyökumppaneiden mukaan ovat matalan kynnyksen palvelu, apu arkeen, tuki ja neuvonta ja yhteyshenkilö. Matalan kynnyksen toiminta sai paljon huomiota vastauksissa ja siitä kuvattiin olevan paljon hyötyä asiakkaille. Konkreettisesti kuvattuna henkilö, jonka on tavannut jo vankilassa mahdollistaa matalamman kynnyksen ottaa yhteyttä vankilasta päästyään apua tarvitessaan. Yhteistyökumppanit ilmaisivat lisäksi, että asiakkaat todella ovat saaneet apua ja tukea projektista. Apua on ollut heidän mukaansa tarjolla kaikille halukkaille ja on ollut itsestä kiinni, haluaako apua ottaa vastaan. Konkreettisesti hyödyt asiakkaille ovat yksilöllisiä ja voivat pitää sisällään esimerkiksi seuraa virastokäynneille tai apua asunnon saamiseen.

6.3. Tiedonkulku ja sen merkitys

Tutkimuksessani ei tarkasteltu tiedonkulkua tai tiedottamista omana tutkimuskysymyksenään, mutta se on tärkeä ottaa käsittelyyn, koska se tuli esille monessa vastauksessa. Tiedottamisesta ja tiedonkulusta tuli esille hieman ristiriitaisia asioita. Tiedottamisen toimimattomuudesta kieli vastaus, jossa kerrottiin, että vankien tietoisuus projektista on ollut huonoa. Monessa vastauksessa tuotiin esille, että kun vanki on saanut kuulla projektista, on hän useimmissa tapauksissa lähtenyt siihen mukaan. Tiedottaminen ja tiedonkulku ovatkin siis todella tärkeitä, jotta vangit kuulevat heille tarjolla olevasta mahdollisuudesta. Mielestäni vastauksista oli pääteltävissä, että vankien tiedottamiseen projektista ei ole selkeää toimintamallia. Vastauksissa kerrottiin, että vangit saavat yleensä kuulla projektista vankilatyöntekijältä ja sen jälkeen heidän halutessaan projektin työntekijä tulee tapaamaan heitä ja kertomaan lisää. Toisaalta taas, jos tämä olisi selkeä toimintamalli, ei vastauksissa olisi luultavasti tuotu esille sitä epäkohtana, mielestäni, projektia kohtaan. Projektista kertomisen ollessa vankilatyöntekijöiden vastuulla, on varmasti heidän harkinnassaan kenelle projektista olisi heidän mielestään hyötyä. Tästäkin voi johtua, etteivät kaikki tiedä projektista. Toisaalta voi olla, että monesti esille tullut, vangin oma motivaatio tai sen puute, ei ole mahdollistanut tiedonsaantia projektista, vaikka sitä olisi ollut tarjolla.

Toinen tuloksissa esille tullut näkökulma tiedottamisesta ja tiedonkulusta on hieman päinvastainen. Monessa vastauksessa kerrottiin, miten helppoa projektityöntekijöihin on saada yhteys ja miten nopealla aikataululla tapaamiset ja vastaukset toteutuvat. Kontakteista ja yhteydenpidosta projekti saikin vastaajilta paljon kiitosta. Projektin onnistumisista kysyttäessä esimerkiksi yhdessä vastauksessa tuotiin ilmi, miten hyvin yhteydenpito on toiminut projektin, vankilan ja arviointikeskuksen välillä ja sen johdosta asiakkaita on saatu projektin tuottaman avun piiriin. Hieman toisesta näkökulmasta tiedonkulkua tarkasteltaessa on pääteltävissä, että projektin asiakasprosessi ei ole kovin tuttu yhteistyökumppaneille. Siihen liittyvään kysymykseen vastasi vain puolet tutkimukseen osallistuneista. Niiden vastausten perusteella projektiin hakeudutaan yleensä vankilan työntekijän kautta, jonka takia olisi mielestäni erittäin tärkeää, että vankilassa työskentelevien tiedottaminen toimisi mutkattomasti. Toisaalta taas, kaikki vastaukset projektin asiakasprosessiin liittyen, olivat samankaltaisia, eikä niissä tuotu esille mitään epäkohtia asiakasprosessissa tai tiedonkulussa, vaan mielestäni ne

vaikuttivat selkeiltä. Voidaankin pohtia, olisiko edes tarpeen, että kaikki projektin yhteistyökumppanit tuntisivat projektin asiakasprosessia.

6.4. Tarve laajemmalle projektille

Kolmas tutkimuskysymykseni tarkasteli sitä, miten yhteistyökumppanit kehittäisivät projektin toimintaa. Projektin kehittämisenäkökulmaa käsiteltiin kyselyssä sekä lopussa, että koko lomakkeen kaikkien kysymysten ohella. Suljetulla kysymyksellä suurin osa vastaajista kertoi projektissa olevan mielestään ”jonkun verran” kehittämisen varaa. Kaikki tämän vastauksen antaneista, jotka toivat esille konkreettisia kehittämisehdotuksia, ehdottivat jollain tavalla projektin laajentamista. Mielestäni siitä on pääteltävissä, että projektista on nähtävissä hyötyä, koska sitä halutaan laajentaa ja kehittää. Myös ”en osaa sanoa” vastauksen valinneista suuri osa kertoi kehittämisehdotuksessaan asioita projektin toiminnan laajentamiseen liittyen. Kehittämisenäkökulmasta vastaus ”projektissa on erittäin paljon kehitettävää” on merkittävä, mutta koska sen antanut vastaaja ei ole kertonut mitä asioita projektissa tulisi kehittää, ei vastauksesta tiedetä, mihin se perustuu. Projektin kehittämisestä kysyttäessä kentän tyhjäksi jättäminen voi johtua esimerkiksi kiireestä, koska kysymys oli lomakkeen viimeinen ja avoin kysymys. Toisaalta vastaus voi viestiä siitä, ettei vastaaja ole jaksanut luetella kehitettäviä asioita, koska niitä on hänen mukaansa erittäin paljon. On myös vaihtoehto, että hän tietää, miksi projekti ei toimi, mutta hänellä ei ole ideoita sen kehittämiseen tai voi olla, että hän ei tiedä miksei projekti toimi, mutta on silti sitä mieltä. Vaihtoehtoja on monia ja anonyymissä kyselylomakkeessa onkin haastavaa, koska lisäkysymyksiä ei voi esittää, eikä saada tietää onko joku vastauksista tullut vahinkopainalluksen johdosta.

Kehittämisehdotuskysymyksen lisäksi myös muiden kysymysten vastauksissa tuotiin esille projektin laajentamisen näkökulma. Projektista olisi vastaajien mielestä hyötyä myös muun ikäisille ja muihin kaupunkeihin vapautuville henkilöille. Projektin kohderyhmänä ovat siis nuoret mieshenkilöt ja useampi yhteistyökumppani toivoi ikähaarukan laajentamista. Nuorena vankina tilanteeseen on silti hyödyllistä puuttua. Esimerkiksi Kyngäksen (2002) mukaan vankeusrangaistuksen suorittuaan, ihmisen elämä on aina jollain tapaa muuttunut. Vankeudesta jää tietty leima ja kokemus, jota ei voi koskaan pyyhkiä pois. Tämä kokemus, vankeus, on yksi elämän käännekohdista. Vain

harvoin se silti muuttaa elämää niin, että rangaistuksen saaneella ei olisi enää tulevaisuudessa mitään pelkoa uudesta rikoksesta. Vaikutukset ovat usein aivan päinvastaiset. (Kyngäs 2002, 151—152.) Kyngäs tuo ilmi, miten vankeudella voi olla negatiivisia vaikutuksia rikoksentekijään ja miten se voi johtaa uusintarikollisuuteen. Tämän näkökulman puolesta vapautumisessa tukemisen suuntaamista nuorille voidaan pitää hyvänä perusteluna ja projektin kohderyhmää oikeana. Lisäksi projektiin toivottiin liittyvän lisää eri alojen ammattilaisia, jotta voitaisiin kasvattaa projektia ja sen resursseja. Myös yhteistyötä eri toimijoiden välillä toivottiin lisää, jonka avulla olisi mahdollista laajentaa projektin tunnettavuutta ja tietoa siitä.

Projektin kehittämishalukkuudesta voidaan päätellä projektin ja yhteistyökumppaneiden välisen työskentelyn olleen ainakin yhteistyökumppaneiden mielestä mielekästä. Voidaan todeta, että on myös hyvä asia olla halua kehittää projektia, sillä jos projekti oltaisiin todettu huonoksi ja toimimattomaksi, ei silloin olisi edes halua tai mielenkiintoa lähteä sitä kehittämään. Tässä tapauksessa kehitettävää keksittiin ja projekti haluttiin selvästi säilyttää ja saada vieläkin toimimammaksi. Projektin ja sen kehittämisen tarpeellisuudesta on pääteltävissä, että vapautuvien vankien palvelujärjestelmä Turussa on tällä hetkellä puutteellinen ja siihen tarvittaisiin laajempia ja selkeämpiä toimintamalleja.

7 POHDINTA

7.1. Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen uskottavuus perustuu hyvien tieteellisten käytäntöjen noudattamiseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 132). Pyrin koko opinnäytetyöprosessin ajan noudattamaan eettisiä ohjeita, muun muassa toteuttamalla kyselyn anonymisti, jotta minulla ei ole tietoa, kuka kyselyyn on vastannut. En ole myöskään opinnäytetyössäni tuonut ilmi samassa yhteydessä kenenkään vastaajan työskentely-yksikköä tai -nimikettä ja kyseisen henkilön vastauksia. Kenenkään vastauksia ei siis voida yhdistää hänen antamiensa taustatietojen perusteella. Kerroin tutkittaville lähettämässäni saatekirjeessä (Liite 1) tutkimuksen taustat ja nimettömyyden periaatteet. Pyrin luotettavuuden säilyttämiseksi käyttämään opinnäytetyössäni mahdollisimman uusia ja luotettavia lähteitä.

Validius, eli pätevyys tarkoittaa tutkimusmenetelmän onnistumista mitata tarkoituksenmukaista asiaa. Esimerkkinä kyselylomakkeessa oleviin kysymyksiin voidaan saada vastauksia, joiden antajat ovat käsittäneet kysymykset eri tavalla kuin tutkija on ne tarkoittanut. Tällöin tutkijan käsitellessä tuloksia alkuperäisen suunnitelmansa mukaisesti, ei tuloksia voida pitää pätevinä. (Hirsjärvi ym. 1997, 231–232.) Pyrin jokaisessa kyselylomakkeen kysymyksessäni välttämään väärinymmärryksiä, joten annoin kaikkiin vastauksiin mahdollisuuden perusteluille, sekä ”en osaa sanoa” vastaukselle. Yhden kysymyksen perusteluissa yksi vastaaja toi ilmi, että kysymysasettelu oli epäselvä ja olen huomioinut tämän kyseisiä vastauksia analysoidessani. Pyrin analysoimaan tuloksia muutenkin tasapuolisesti ja omasta mielipiteestäni riippumatta.

Laaksosen ym. (2013, 74) mukaan huonosti toteutettu verkkokyselylomake vaikuttaa negatiivisesti tutkimuksen uskottavuuteen ja voi alentaa vastausprosenttia. On lisäksi todennäköistä, että kyselyn pituus ja pitkät asenteita koskevat kysymykset alentavat kiinnostusta täyttää sähköisiä lomakkeita (Laaksonen ym. 2013, 81). Kyselylomakkeeni sisälsi sekä avoimia kysymyksiä, että monivalintaisia suljettuja kysymyksiä. Tiedostin riskin, että usea avoin kysymys saattaa aiheuttaa kyselyyn vastaamattomuutta, mutta riittävän kattavan tiedonsaannin vuoksi kysymysten asettelun oli välttämätöntä olla avoin. Avointen kysymysten tuottama aineisto on kirjavaa ja luotettavuudeltaan mietityttävää.

Lisäksi tällaista aineistoa on vaikea koodata. (Hirsjärvi ym. 1997, 201.) Kyselylomakkeeseen vastasi ensimmäisen viikon aikana vain kolme ihmistä. Lähetin kaikille henkilöille sähköpostitse muistutusviestin vastausaikaa ollessa jäljellä viikon ja toisen viestin vielä, kun jäljellä oli kaksi päivää vastausaikaa. Vastausprosenttia voidaan pyrkiä kasvattamaan lähettämällä uusintakutsu. Jos ei ole tiedossa, ketkä ovat vastaamatta jättäneet, on uusintakutsu lähetettävä kaikille ja ilmaistava siinä, ketä viesti todella koskee. (Kananen 2015, 219.)

Hirsjärvi ym. (1997) huomauttavat kyselytutkimuksessa olevan haittana, ettei ole varmuutta, miten vakavissaan vastaajat ovat kyselyyn vastanneet. Kyselyn vastauksissa voi esiintyä väärinymmärryksiä, eikä voida tietää, miten hyvin vastaajat ovat tutkittavaan asiaan perehtyneitä. (Hirsjärvi ym. 1997, 195.) Huomasin omassa kyselytutkimuksessani vastauksia analysoidessani, että tekemäni kysymykset olivat hyvin samankaltaisia keskenään ja niihin vastaaminen on saattanut tuntua samojen asioiden käsittelyltä kysymyksestä toiseen. Lisäksi osa samojen vastaajien vastauksista oli ristiriidassa keskenään, esimerkiksi kun vastaaja kertoi, että projektissa on erittäin paljon kehittämisen varaa, mutta kehittämiskohteita kysyttäessä sama vastaaja ei vastannut mitään. Tämän kaltaisiin ristiriitaisuuksiin voi olla monia syitä, kuten esimerkiksi edellä mainittu vastaajan vastaamisen vakavuus ja erilaiset väärinymmärrykset. Lisäksi mietin myös virhepainallusten mahdollisuutta e-lomakkeella.

Vastaajien vastauksiin vaikuttavat aina myös henkilön omat arvot ja asenteet. Anonyymin kyselylomakkeen avulla ei ole mahdollista tietää, millä perusteella vastauksia on annettu ja miten kauan aikaa vastaamiseen on käytetty. Mietin kehittämis ehdotuksia kysyttäessä, että onko yleinen käsitys, että kaikessa on aina parantamisen varaa, vaikuttanut vastaajien vastauksiin. Kuten edellä toin esille, osa vastaajista ilmaisi kehittämisen varaa olevan, mutta ei kuitenkaan osannut perustella sitä, joten on syytä miettiä, miksi niin on vastattu.

7.2. Opinnäytetyöprosessi

Tämän opinnäytetyön tekeminen aloitettiin syyskuussa 2017 ja se kesti toukokuulle 2018. Opinnäytetyön aiheen keksimisen ja työelämäyhteistyökumppanin saamisen jälkeen näkökulman muodostumiseen meni oma aikansa. Pohdin yhteistyössä työelämä tahon kanssa eri näkökulmien ja tutkimusmenetelmien välillä ennen kuin lopullinen

tutkimusmetodi löytyi. Yhteistyökumppaneiden näkökulman tarve ja hyöty tuli ilmi, mutta heidän mielipiteidensä kerääminen tuotti haasteita.

Päädyin sähköiseen kyselylomakkeeseen, sillä kohdejoukkoon kuuluvat henkilöt työskentelivät eri kaupungeissa ja eri toimipisteissä, joten heidän saamisensa osallistumaan esimerkiksi ryhmähaastatteluun olisi ollut hyvin haastavaa. Ajattelin kyselylomakkeella mahdollistavani kaikkien kohdejoukkoon kuuluvien halukkaiden osallistumisen tutkimukseen ja saavani monipuolisesti tietoa heiltä.

Ennen kyselylomakkeen työstämisen aloittamista perehdyin projektiin ja siihen liittyvään teoriaan syvällisesti. Minun oli tiedettävä aiheesta paljon, jotta minun olisi mahdollista ymmärtää tulevaa tutkimusaineistoa ja varsinkin, jotta onnistuisin kohdistamaan kysymykset hyvin. Lähdemateriaalia aiheesta löytyi paljon ja minulla oli jopa hieman haasteita rajata valitsemiani käsitteitä.

Teoriaosuuden kirjoittamisen jälkeen aloin työstämään kyselylomaketta e-lomake pohjaan. Kysymysten muotoilussa oli omat haasteensa ja työstin lomaketta pitkään ennen sen eteenpäin lähettämistä. Otin yhteistyökumppaneihin yhteyttä vasta viikkoa ennen varsinaisen kyselylomakkeen lähettämistä, joten minulla ei ollut enakkoon tietoa, olisivatko he kiinnostuneita osallistumaan tutkimukseeni. Lähetin tällöin heille saatekirjeen tulossa olevasta tutkimuksesta.

Tulosten analysointi vaihe oli mielestäni opinnäytetyöprosessin mielenkiintoisin osuus, mutta myös hyvin haastava. Kahden menetelmätavan yhdistäminen tuotti haasteita tulosten esittelyssä ja tuloksia oli johtopäätöksissä välillä vaikeaa yhtenäistää. Pyrin selkeyttämään tätä esittelemällä tulokset ensiksi kysymys kerrallaan ja vasta sitten yhtenäistämään saatuja tuloksia.

Olen oppinut opinnäytetyöprosessista paljon. Olen oppinut niin teoriasta, jota olen käsitellyt, kuin tutkimuksen tekemisestä yleensäkin. Pitkän tutkimusprosessin ylläpitäminen ja eri tutkimusvaiheiden aikatauluttaminen on ollut haastavaa, mutta myös palkitsevaa. Olen oppinut lisäksi tarkastelemaan omaa työtäni kriittisesti ja huomannut, mitä asioita tekisin jälkikäteen paremmin ja missä olen mielestäni onnistunut hyvin.

7.3. Pohdintaa ja aiheita jatkotutkimukselle

Vapautuvien vankien tilannetta ja palveluita on tutkittu paljon, mutta tämänkin tutkimuksen perusteella on selvää, että jatkotutkimukselle ja kehittämiselle on tarvetta. Tutkimukseni tuloksista kävi ilmi, etteivät vastaajat vaikuttaneet olevan täysin tietoisia siitä, onko tarjolla oleva tuki riittävän tiivistä vastaamaan vapautuvan vangin tarpeisiin. Mielestäni tässä olisi hyvä aihe jatkotutkimukselle, sillä vain kohderyhmä, eli vangit osaavat mielestäni vastata tähän kysymykseen. Tämänkaltaisessa jatkotutkimuksessa voitaisiin pohtia Vastuullisesti vapauteen -projektin tarjoamaa tukea tai ylipäättään kaikkea tukea, jota tälle kohderyhmälle on tarjolla. Tällaisella tutkimuksella voitaisiin lisäksi kartoittaa sitä, minkälainen tunnettavuus kohderyhmällä on heille suunnatuista palveluista ja mahdollisesti lisätä heidän tietoisuuttaan niistä.

Muita esille tulleita jatkotutkimuksen aiheita ovat vankien motivoinnin haasteet ja Vastuullisesti vapauteen -projekti asiakkaiden näkökulmasta. Vankien motivoiminen ja oman motivaation tärkeys nousivat niin vahvasti esille tutkimukseni tuloksissa, että mielestäni sitä olisi hyödyllistä tutkia lisää. Olisi syytä kartoittaa, millaisista asioista motivaation puute johtuu ja miten motivaatiota voitaisiin lisätä. Tätä asiaa olisi mielestäni hyödyllistä kysyä niin vangeilta itseltään, mutta myös heidän kanssaan työskenteleviltä tahoilta, joilla olisi mahdollisesti kokemusta erilaisista motivointimenetelmistä ja niiden toimivuudesta. Vastuullisesti vapauteen -projektia taas olisi mielestäni mielenkiintoista tutkia asiakkaiden näkökulmasta ja verrata saatuja tuloksia tässä tutkimuksessa saatuihin tuloksiin. Projektia voitaisiin lisäksi kehittää vieläkin paremmin vastaamaan asiakkaiden tarpeita, jos tieto olisi saatu juuri heiltä.

LÄHTEET

Alasuutari, P. 2011. Laadullinen Tutkimus. 2.0. Tampere: Vastapaino.

Bergman, E. 2011. Tietopankki. Vapautumisen suunnittelu ja valmistelu. Portti vapauteen. Luettu 20.4.2018.

http://www.porttivapauteen.fi/tietoa/tietopankki/2483/vapautumisen_suunnittelu_ja_valmistelu

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Freudenberg, N., Daniels, J., Crum, M., Perkins, T. & Richie, B. 2005. Coming Home from Jail: The Social and Health Consequences of Community Reentry for Women, Male Adolescents, and Their Families and Communities. American Journal of Public Health. 95(10): 1725–1736. Luettu 23.1.2018.

<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1449427/#!po=78.6458>

Grönholm, A-K. 2002. Pitkäaikaissävangit. Teoksessa Salminen, M. & Toivonen, K. (toim.) Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskus. Tietosanoma OY, 153—163.

Haavisto, A. 2015. Sosiaalinen media ja organisaation maine – Case Rikosseuraamuslaitos. Tampereen yliopisto. Johtamiskorkeakoulu. Pro gradu -tutkielma.

Heikkilä, T. 2008. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi.

Jokinen, M. & Päivärinta, L. 2012. ”110% Oma motivaatiota”. Vapautuneiden vankien kokemuksia yhteiskuntaan integroitumisesta Tampereella. Tampereen ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kaistila, N. & Kuusisto, V. 2010. ”Pääsis vaan johki kiinni” – Turku vapautuvan vangin vastaanottajana. Turun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas: näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja. Suomen Yliopistopaino Oy.

Karjalainen, J. & Viljanen, O. 2009. Arki kuntoon – lainrikkojien tuen tarve. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. Avauksia. 14/2009. Luettu 7.12.2017.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/79864/f184822f-8e87-42d5-97af-537af161af63.pdf?sequence=1>

Keronen, M. 2013. Asiakaslähtöisyys – olennainen tekijä sosiaalihuollossa. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. Sosiaali- ja terveystieteiden aikakauslehti. Helsinki: THL. Luettu 20.4.2018. <https://tesso.fi/artikkeli/asiakaslahtoisuus-olennainen-tekija-sosiaalihuollossa>

Kohonen, S. Projektipäällikkö. Vastuullisesti Vapauteen- projektin tavoitteet. Sähköpostiviesti. Sini.kohonen at vs-sininauha.fi luettu 2.4.2018.

Kriminaalihuollon tukisäätiö. Portti vapauteen. 2011. Ajankohtaista. Yhteistyössä rikoksettomaan elämään -hanke käynnistyi pääkaupunkiseudulla. Luettu 2.2.2018. http://www.porttivapauteen.fi/ajankohtaista/2719/yhteistyossa_rikoksettomaan_elamaan_-hanke_kaynnistyi_paakaupunkiseudulla

Kyngäs, M. 2002. Nuoret vankilassa. Teoksessa Salminen, M. & Toivonen, K. (toim.) Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskus. Tietosanoma OY, 145—152.

Laaksonen, S-M., Matikainen, J. & Tikka, M. (toim.) 2013. Otteita verkosta. Verkon ja sosiaalisen median tutkimusmenetelmät. Tampere: Vastapaino.

Laine, M. 2002. Kuntoutus vankilan tehtävänä. Teoksessa Salminen, M. & Toivonen, K. (toim.) Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskus. Tietosanoma OY, 123—134.

Laki rikosseuraamuslaitoksesta 27.11.2009/953.

Myhrberg, P. 2002. Rangaistusten täytäntöönpano. Teoksessa Salminen, M. & Toivonen, K. (toim.) Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskus. Tietosanoma OY, 49—78.

Myllärinen, A. 2011. Lainrikkajien elämänsisällön muutos ja sitä tukeva auttamistyö. Tampereen yliopisto. Väitöskirja.

Neiramo, I. 2002. Vankeinhoidon etiikka. Teoksessa Salminen, M. & Toivonen, K. (toim.) Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskus. Tietosanoma OY, 34—48.

Näkki, P. 2006. Vankien velkaantuminen ja yhteiskuntaan integroituminen. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006/38. Helsinki. Luettu 7.12.2017. <http://julkari.fi/bitstream/handle/10024/111269/Selv200638.pdf?sequence=1>

Oikeusministeriö. N.d. Rikosoikeudellinen menettely. Luettu 11.12.2017. <http://oikeusministerio.fi/rikosoikeudellinen-menettely>

Rannikko, J., Lampainen, M., & Kohonen, S. 2017. Vapautuvien asumisen ja osallisuuden tukeminen Vastuullisesti Vapauteen-projektissa. Varsinais-Suomen Sininauha. Portti vapauteen. Luettu 17.12.2017. http://www.porttivapauteen.fi/filebank/1411-Vastuullisesti_Vapauteen_Vapautuvien_asumisen_ja_osallisuuden_tukeminen.pdf

Richter, M. 2002. Vankeinhoidon käytännöt. Teoksessa Salminen, M. & Toivonen, K. (toim.) Vankeinhoidon perusteet. Vankeinhoidon koulutuskeskus. Tietosanoma OY, 79—98.

Rikosseuraamuslaitos. 2013. Täytäntöönpano. Vapautuminen. Luettu 5.12.2017. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/vapautuminen.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2013. Täytäntöönpano. Vapautuminen. Vapautumisen valmistelu. Luettu 27.2.2018.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano/vapautuminen/vapautumisenvalmistelu.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2015. Seuraamukset & säännökset. Vankeus. Luettu 5.12.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/seuraamukset/vankeus.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017a. Arvot ja strategia. Arvot. Luettu 11.12.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/arvot.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017b. Historiaa. Yhteistyö tiivistyy. Luettu 12.12.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/historiaa.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017c. Organisaatio. Rikosseuraamusalueet. Luettu 11.12.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos/organisaatio.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017d. Rikosseuraamuslaitoksen toiminnan tavoite. Luettu 11.12.2017. <http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/rikosseuraamuslaitos.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017e. Täytäntöönpano. Luettu 12.12.2017.
<http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/taytantonpano.html>

Rikosseuraamuslaitos. 2017f. Tiedotteet ja uutiset 2017. Exit-projekti auttaa vankeja irtautumaan järjestäytyneestä rikollisuudesta. Luettu 12.12.2017.
http://www.rikosseuraamus.fi/fi/index/ajankohtaista/tiedotteetjauutiset/Tiedotteetjauutiset2017/11/exit-projektiauttaavankejairtautumaanjarjestaytyneestarikollisuudesta_0.html

Rikosseuraamusvirasto. 2008. Rikosseuraamusalan asiakaskunta, työprosessit ja kuntouttaminen. Työryhmän mietintö. Rikosseuraamusviraston monisteita 5/2008. Helsinki. Luettu 13.12.2017.
http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-monisteetjaraportit/6DIRMCuaX/5-2008_Risealan_kehittamishanke.pdf

Ruckenstein, M. & Teppo, A. 2005. Vankien väliset valtasuhteet ja väkivallan pelko suljetussa vankilassa. Rikosseuraamusviraston julkaisuja 1/2005. Vammala. Luettu 13.12.2017. http://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-risenjulkaisusarja/gpC3Y76Ah/1-2005_Vankien_valiset_valtasuhteet_ja_vakivallan_pelko_suljetussa_vankilassa.pdf

Sininauhaliitto. N.d. Perustehtävämme. Luettu 22.2.2018.
<https://www.sininauhaliitto.fi/mitameteemme/>

Sosiaali- ja terveysministeriö. Oikeusministeriö. Suomen Kuntaliitto. 2006. Rikoksista rangaistujen tuen tarve. Suositukset yhteistoiminnalle. Vankien jälkihuoltotyöryhmän raportti. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2006:6. Helsinki: Yliopistopaino.

Särkelä, M. 2009. Miten huono-osainen voi olla osallinen? Tarkastelussa päihdeidenkäyttäjien, toimeentulotuen saajien, vankien ja asunnottomien osallisuus ja aktiivinen kansalaisuus. Jyväskylän yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. Pro gradu -tutkielma.

Taruvuori, K. 2010. Arvoja ja elämänhallintaa vankilassa. Teoksessa Muurien sisällä. Sosiokulttuurinen innostaminen vankilassa. Kurki, L., Kurki-Suutarinen, M. & Taruvuori, K. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy, 59—132.

Tofferi, M. & Tyni, J. 2010. Vankilassa, vankilasta, vankilaan? : Vankilassa tehtävä työ vankien yhteiskuntaan integroitumisen edistämiseksi. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu. Sosiaali-alan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 10. painos. Helsinki: Tammi.

Valle, E. 2014. ”Nyt on pöytä tyhjennetty ja kasataan uutta korttitaloa”. Vankeusrangaistuksen suorittaneiden miesten tarina yhteiskuntaan integroitumisesta. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro gradu -tutkielma.

Vankeuslaki 23.9.2005/767.

Varsinais-Suomen Sininauha ry. N.d. Varsinais-Suomen Sininauha. Luettu 22.2.2018. <https://vssininauha.wordpress.com>

Varsinais-Suomen Sininauha ry. 2016. Vastuullisesti vapauteen. Tietoa. Luettu 17.12.2017. <https://vssininauha.wordpress.com/category/vastuullisesti-vapauteen/>

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Helsinki: Tammi.

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Hei

Teen opinnäytetyötä Vastuullisesti vapauteen –projektista ja toivoisin teidän osallistuvan tutkimukseni ”haastatteluosioon”. Tarkoitukseni on kerätä projektin yhteistyökumppaneilta kokemuksia projektista ja sen toimivuudesta, avoimen kyselylomakkeen avulla. Tällä tavalla saataisiin arvokasta tietoa projektin toimivuudesta ja tarpeellisuudesta. Yhteistyökumppaneiden kokemusten ja mielipiteiden johdosta projektin toimijoiden lisäksi myös muut aiheesta kiinnostuneet saisivat tietoa tämänkaltaisten projektien tarpeellisuudesta. Yhteistyökumppaneiden näkökulma on mielestäni tärkeä, koska yhteistyökumppaneina osaatte katsoa projektia sen ulkopuolelta, mutta teillä on siitä kuitenkin käytännön kokemusta.

Kyselylomake täytetään internetissä sähköpostitse tulevan linkin kautta, anonymisti. Tutkimukseen osallistuvien nimiä ei tuoda missään vaiheessa tutkimusta julki. Tuloksia käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti ja niin, ettei kukaan kyselyyn osallistuvista ole tunnistettavissa aineistosta. Linkki kyselylomakkeeseen pyritään lähettämään sähköpostitse helmikuun 2018 aikana, kun kaikki tarvittavat tutkimusluvut on myönnetty. Toivottavasti osallistuisitte kaikki tutkimukseeni ja mahdollistaisitte kattavan tiedonsaannin.

Olen saanut opinnäytetyölleni tutkimusluvan Varsinais-Suomen Sininauha ry:ltä. Oman suostumuksenne tutkimukseen osallistumiselle annatte vastaamalla kyselyyn.

Tämä aineiston keruu on osa Tampereen ammattikorkeakoulussa suorittamaani sosiaalialan ammattikorkeakoulututkintoon kuuluvaa opinnäytetyötä. Opinnäytetyöni ohjaaja on Juha Santala, Tampereen ammattikorkeakoulu, Lehtori, sosiaaliala.

Yhteistyöstänne kiittäen

Jonna Laurén

Sosiaalialan opiskelija, Tampereen ammattikorkeakoulu

jonna.lauren@soc.tamk.fi

Liite 2. Kyselylomake

1 (5)

Kysely on osa Tampereen ammattikorkeakoulussa suorittamaani sosiaalialan koulutusohjelman opinnäytetyötäni

Vastuullisesti vapauteen -projekti yhteistyökumppanin näkökulmasta

Kaikki numeroidut kysymykset ovat pakollisia vastattavia. Jos koet, että sinulla ei ole sanottavaa kyseiseen asiaan liittyen, tai et tiedä mitä vastata, voit ilmaista sen tekstikentässä ja siirtyä seuraavaan kysymykseen.

TAUSTATIEDOT

1. Työskentely-yksikkösi?

--Valitse tästä--

Tarkenna yksikköä, jos haluat

2. Millä nimikkeellä työskentelet / Mitkä ovat työtehtäväsi?

3. Kuinka kauan olet tehnyt yhteistyötä Vastuullisesti vapauteen -projektin kanssa?

- ☐ Alle puoli vuotta
- ☐ Puolesta vuodesta vuoteen
- ☐ Vuodesta puoleentoista vuoteen
- ☐ Yli puolitoista vuotta

4. Kuinka tiheästi olet tehnyt yhteistyötä (/pitänyt yhteyttä) projektin kanssa?

- ☐ Useammin kuin kerran viikossa
- ☐ Noin kerran viikossa
- ☐ Noin 3-4 kertaa kuukaudessa
- ☐ Noin 1-2 kertaa kuukaudessa
- ☐ Harvemmin kuin kerran kuukaudessa

VAPAUTUVIEN VANKIEN PALVELUT TURUSSA

5. Kuvaa tyypillisin vapautuvan vangin ongelmatilanne? Mistä tilanne johtuu, ja miten se voisi olla ratkaistavissa?

(jatkuu)

2 (5)

6. Onko tällaisia palveluja/ratkaisuja saatavilla Turussa?

- ☐ On
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Ei

Perustelut, kommentit.

7. Miten projekti on mielestäsi tähän mennessä onnistunut tavoitteessaan "Luoda, kehittää ja vakinaistaa Turkuun vapautuvien alle 30-vuotiaiden miesvankien palveluja" ?

- ☐ Erittäin hyvin
- ☐ Hyvin
- ☐ Kohtalaisesti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Huonosti
- ☐ Erittäin huonosti

Perustelut, kommentit.

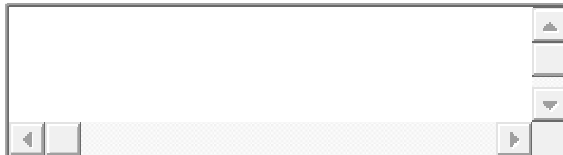
YHTEISTYÖKUMPPANIN KOKEMUKSIA PROJEKTISTA

8. Kokemuksesi projektista ovat

- ☐ Erittäin hyviä
- ☐ Hyviä
- ☐ Neutraaleja
- ☐ Huonoja
- ☐ Erittäin huonoja

Perustelut, kommentit.

9. Kerro Vastuullisesta vapauteen -projektin kanssa yhteistyössä toimimiestä.

10. Mikä on mielestäsi/kokemuksiisi perustuen suurin projektin saavuttama hyöty? Esimerkiksi yhteiskunnallisesti, koko asiakasryhmän näkökulmasta tai yksilöllisesti asiakkaalle. Vapaa sana aiheesta.

3 (5)

11. Mitä kokemuksia sinulla on / miten ajattelet asiakkaiden hyötynneen projektista? Mistä päättelet näin?

12. Miten projektin asiakasprosessi toimii? (Voit esim. kuvata prosessia ja kertoa onko systeemi mielestäsi toimiva.)

13. Mitä mieltä olet projektin resursseista? Saavatko esimerkiksi kaikki halukkaat kohderyhmään kuuluvat henkilöt palvelua? Onko palvelun saanti riittävää?

14. Missä asioissa projekti on mielestäsi onnistunut?

PROJEKTI JA TAVOITTEET

15. Onko projekti mielestäsi tarpeellinen?

- ☐ On. Miksi?
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Ei. Miksi?

Perustelut, kommentit.

16. Onko projektilla mielestäsi ollut vaikutusta vankien kanssa työskentelevien tahojen yhteistyön kehittämisessä / monipuolistamisessa?

- ☐ Vaikutusta on ollut todella paljon
- ☐ Vaikutusta on ollut paljon
- ☐ Vaikutusta on ollut jonkin verran
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Vaikutusta on ollut vähän
- ☐ Vaikutusta on ollut todella vähän

- ☐ Vaikutusta ei ole ollut ollenkaan

4 (5)

Perustelut, kommentit.

17. Miten projekti on mielestäsi onnistunut tavoitteessaan "tukea vapautuvaa henkilöä rikoksettoman ja päihteettömän elämäntavan saavuttamiseksi" ?

- ☐ Erittäin hyvin
- ☐ Hyvin
- ☐ Kohtalaisesti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Huonosti
- ☐ Erittäin huonosti

Perustelut, kommentit.

18. Miten projekti on mielestäsi onnistunut tavoitteessaan arvioida vapautuvan vangin tilanne kokonaisvaltaisesti?

- ☐ Erittäin hyvin
- ☐ Hyvin
- ☐ Kohtalaisesti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Huonosti
- ☐ Erittäin huonosti

Perustelut, kommentit.

19. Miten projekti on mielestäsi onnistunut tavoitteessaan huomioida vapautuvan vangin keskeisimmät tuen tarpeet?

- ☐ Erittäin hyvin
- ☐ Hyvin
- ☐ Kohtalaisesti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Huonosti
- ☐ Erittäin huonosti

Perustelut, kommentit.

PROJEKTIN KEHITTÄMINEN

5 (5)

20. Projektissa on mielestäsi kehittämisen varaa

- ☐ Ei ollenkaan
- ☐ Erittäin vähän
- ☐ Vähän
- ☐ Jonkun verran
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Paljon
- ☐ Erittäin paljon

Perustelut, kommentit.

21. Muuttaisitko / kehittäisitkö jotain asioita projektin toiminnassa? Mitä? Miksi? Miten?

